

AZ ORSZÁG TÜKRÉBÉ.

BUDAPESTI KÉPES KÖZLÖNY.

Harmadik évfolyam. — 28-dik szám.

Pest, 1864. Október 1-jén.

Kiadó: **MATUS JÁNOS.**
Kiadó-hivatal: Egyetem-utca 2-dik sz.
A kéziratok az Engel és Mandello-nyomdába,
egyetem-utca 2. sz. a. küldendők.

Előfizetési ár:
Égész évre 12 ft., félévre 6 ft., évnegyedre 3 ft.
A lap megjelenik háromszor havonként u. m.
minden hó 1., 11. és 21-kén.

Fel. szerk.: **SZOKOLY VIKTOR.**
(Lakása: Dobány-utca, 1-ső sz., 1-ső em.,
a „Szegeci kávéháza” mellett.)
Tulajdonos: **BALÁZS SÁNDOR.**

Schmidl Adolf.

(S. G.) E jeles férfi, a budai műegyetemben az államrajz és kereskedelmi földrajz tanára 1863 nov. 20-dikán hunyt el a tudományos világ nagy kárára.

Schmidl Adolf 1802. máj. 18-án született Königswarden Csehországban, hol atyja herceg Metternichnél házi-orvos volt. 1805-ben édesatyja Bécsbe költözött, s mint orvos működött ott 1829-ig. Schmidl előbb atyja házában növekedett, majd a gymnasiumban és az egyetemen, hol tantrai szeretetét teljes mérvben bírta, s tanulmányait kitünő sikerrel folytatta. Az iskolák bevégetezével azonnal, már 1825-ben, a bölcsészet helyettes tanárává nevezetett ki a bécsi egyetemen, hol 1831-ig működött. Számos hallgatója gyönyörrel hallgatta, s egy sem mulasztotta volna el szép és tudományos előadásait. 1833-ban herceg Lobkowitz Nándor gyermekeinek nevelője lett. Tizenkét évi nevelői pályán atatt több igen becses könyvet adott ki. 1834-ben a német nyelv és irodalom tanárává nevezetett ki Veronába, de ez állomást nem fogadta el. Már ekkor beszélt anyanyelvén kívül a

Schmidl Adolf.

(Született 1802-ben. † 1863, nov. 20-kán.)

latin, francia, olasz és angol nyelvet. 1844-ben bölcsészettudor lett, és egyszersmind az akkori időben legjobb szépirodalmi lapok az „Öst. Blät-

ter für Litteratur und Kunst”-nak szerkesztője (1849-ig). A neveléssel 1845-ben felhagyva, nagy utazást tett, egész Németországot s Keletet megjárta. Visszatérte után (1847) a bécsi műegyetemnél a földrajz magántanára lett. Azon nagy érdemek folytán, melyeket tudományos munkái és a cs. k. tud. akadémiában tartott kitünő előadásaival szerzett, 1847-ben ez akadémia tollvivőjévé nevezetett ki; s 1848-tól 1850-ig bécsi városi tanácsnok volt. 1854-ben a műegyetemben a statistika és kereskedelmi földrajz helyettes tanára lett. Itt két jeles könyvet írt t. i. „Handbuch der Geographie des öst. Kaiserstaates” és „Öst. Vaterlandskunde” — melyek a felsőbb tanodák részére kézikönyvekkül ajánlottak. 1850-ben és 1853-ban a bécsi földtani társaság a rejtélyes Karszl-hegység barlangjai kutatására küldötte ki; 1851-ben a kereskedelmi miniszterium bizta meg a Recca folyó földalatti folyásának megvizsgálásául. 1857-ben a budai műegyetemhez tétetett át

lásával. 1856-ban pedig az Aggteleki barlangot tanulmányozta.

1857-ben a budai műegyetemhez tétetett át

a kereskedelmi földrajz és statiska tanárának. Itt új erővel munkált a természeti tudományok fejlesztésén. Három évig (1858—62-ig) vizsgálta a Bihar-hegységet, hol fáradszónálantán kullatja ki a legveszedelemesebb hegyaljnásokat és hegycsúcsokat, melyek nagyobb részt még ismeretlenek voltak, sőt több barlangot is fidesztelt fel. Ez volt utolsó tudományos útja. Utazásából visszatérvén, annak eredményét még egy hónap múlva meghalt.

Schmidl kitűnő természetbuzavó volt s bár idegen születésű, annyira megkedvelte hazánkat, hogy Bácsból Budára áttételese is saját kívánatára történt, s végpérecig él és igaz fia maradt az országának, melyet második hazájának tekintett. Magyarországhoz ragaszkodását és szeretetét azzal is tanúsítja, hogy 60 éves korában a magyar nyelv tanulásához fogott, melyben oly nagy előmenetelt tett, hogy már magyar könyveket is olvasott s értett. Hogy mily szenvedélyes hegy- és barlangkutató volt, arról bizonyosság tesz sok munkája, melyek közül Magyarországra vonatkoznak: „A Bihar-hegységről és barlangjáról...”. Az agtelkelti Baradla Gömör megyében... „A Duna Bécstől a Fekete-tengerig” és mások, melyek hazánkuk eddig szintén ismeretlen természettani és földtani tulajdonságait ismertették... Mint tanárt halgatói nagyon szereték, mint író 30-nál több természettudományi és geographiai munkát adott ki, melyek közül néhány nemcsak kézikönyvi ajánlatot a felsőbb tanodák számára, hanem melyekből több uralkodói is elismerést nyert. A szépirodalmat nemvire kedvelte, tanúsított majdnem 50-re menő novelláit, vígjátékait és történelmi drámáit, melyeket kéziratban hátra hagyott. E nagyszorgalom fértában jeles tanárt vesztett műegyetemünk, mely vesztéség után inkább érezhető, mert kevés számmal vannak szakfértéknak, kik e tanszékre alkalmasak volnának.

Több tudományos társulat tagja volt, jelesen a morva-szlávjaiz gazdaszáti, a brünni természeti és országosi társulatnak, nemkülönben a müncheni, regensburgi és ágostai történelmi egylekek tiszteletbeli tagja; a bécsi cs. k. földrajzi társulat és régiségosi egyletének; a roverodói J. R. Academia degli Agiati; a laibachi gazdaszáti társulat és történelmi egylet tagja; a prágai cseh tud. társulat, a pétervári cs. orosz földrajzi intézet, a velencei Áttencz, és a cs. k. birodalmi földtani intézet levelező tagja.

1863 nov. 20-kán végelte be — 12 napi betegség után. — fáradszónal szorgalom és sikeres működés koszorúza béces élelét, megsvartva nemcsak családát, hanem mindazokét, a kik szilárd jellemét és szép tudományát ismerétek.

Haj Biró Szép Anna.

(Ó-székely ballada.)

Haj Biró Szép Anna ablakba töl vala,
Hímát varja vala fekete selyemmel,
Hoi selyma nem érie, könyveivel töltá.

Ó is kitékinté egyszer az ablakán,
Hát ott szál vala három hajdu legény.

Szóval fel felelé haj Biró Szép Anna:
Hova valók vagytok három hajdu legény!

Haj bizon mii vagytok mező-madarasi. —

Hallották hírt az én édesemenk. —

Az én édesemenk, Hajdu Bendeeknek? —

Haj bizon hallottuk, igen jó barátunk,
Igen jó barátunk s kenyeres patásunk. —

Szóval fel felelé haj Biró Szép Anna:
Ha tu nem bánátok, s ha tu akaratok,
Hát én is elmenek az én édesemenk,
Az én édesemenk Hajdu Bendehecz.

Szóval fel felelé nagyobb hajdu legény:
Jaj dehogy nem bánjuk, igen is akarjuk. —

Mindgyá felöltözök haj Biró Szép Anna,
Nyakába veté a szép selyem szoknyáját,
S eljebbe tette fátol karincáját.

Tie utjába huzta tie arany gyűrűt,
Jobb felül zsebbe háromszáz aranyát,
Bal felül zsebibe háromszáz forintját.
Se szál nem futintát, sem ág nem csapintát,
Mégis elhasadta fátol karincáját.

Szóval fel felelé az ő édes anyja:

Ne menj el, ne menj el haj Biró Szép Anna!
Mert nem lesz szerencsés a te utazásod.

Mégis csak elmené haj Biró Szép Anna.

Ók is mennek vala rengeteg havason,
Rengeteg havason, rengeteg erdőkon.

Szóval fel felelé haj Biró Szép Anna:
Jaj én egy itánat, hogy szinte meghalok. —

Szóval fel felelé nagyobb hajdu legény:
Várj kicsit nem sokat haj Biró Szép Anna!
Menjünk el, menjünk el róza-mezejibe,
Róza-mezejibe rózsabokor alá. —

Mindaddig menének, míg oda érének,
S ók is leülének rózsabokor alá.

Szóval fel felelé haj Biró Szép Anna:
Jaj én egy alhatnám, hogy szinte meghalok,
Ha tu nem bánátok, s ha tu akaratok,
Égy cseppet almatám rózsabokor alatt. —

Szóval fel felelé nagyobb hajdu legény:
Jaj dehogy nem bánjuk, igen is akarjuk. —

Ó is elaluték rózsabokor alatt.

Avál fel felelé nagyobb hajdu legény:
Óljuk meg, óljuk meg haj Biró Szép Annát! —

Szóval fel felelé kisebb hajdu legény:
Ne óljuk meg szégyent, hagyjuk meg életet,
Hagyjuk meg életet, had jöjjen el velünk. —

Szóval fel felelé nagyobb hajdu legény:
Ha ó meg nem óljuk, óljuk meg tégedet.

Mégis csak megölék haj Biró Szép Annát,
Róla le is verék daraga gunyáját.

Ók is mennek vala rengeteg havason,
Távnról megláták Hajdu Bendeceket,
Szóval fel felelé Hajdu Bendecek is:
Hova valók vagytok három hajdu legény? —

Aj bizon mii vagytok mező-madarasi. —

Hát tu hoi kaptátok daraga gunyátok? —

Szóval fel felelé nagyobb hajdu legény:
Haj bizon mii kaptuk Barasó piacán,
Barasó piacán közyvetvény kaptuk. —

Szóval fel felelé Hajdu Bendecek is:
Hazudtok, hazudtok, mert én jól esemem. —

Felutte a karját, s belé ereszkelt.

Közi Kriza János.

Detonata.

(Képpel.)

(Sz. Gy. J.) A természeti kincsekben oly gazdag Erdély egyik legnagyszerűbb ritkaságának képet veszik itt t. olvasóink. A Detonata (Villám-csapta) az erdélyi nyugati havasok közepett Abrudbányától két órányira fekszik. Elhagyva a vendégszeretőtől híres kis bányaváros, utunk keletre, majd északkeletre kanyarodva vezet egy kezdetben tág, de csakhamar meredek hegyek közé szoruló völgy hosszabban felfelé; a szikladarabok közt alázóhogy kis Bucsum-patakát többször átgyalva, végre meredek hegy aljába érünk, melyen felmenni, de kivált lejönni szekerem, valódi istenkísértés; legelőszerebb az utal gyalog vagy lóháton tenni meg. Miatán a kopár hegyoldalon felve-rekedtünk, és fényferdőt fogad kelébe, mely még pár percre eljáráz sovár szemünk elől fársádgúnk jutalmát, az óhajtva felkeresett ritkaságot. De ime már kilépünk az örökzöld lombok közt, szemünk a kitárlt látványra bünölünk, s a csodától egy önkénytelen álli kidátsza lebben el ajkainkól. Né-hány perczet mozdulatlanul, szótlanul bünölünk, s csak azért merülünk a nagyszerű látvány okozta megelégedés édeséjét megkötni. Valóban a mi szemünk elé tárul, az az valami nagyszerű! Több száz láb magas sziklafal, teletöltve gy. növényzettel. Áll előlunk; a sziklák csupa mély-út vagy hat oldalú szikla-öszlopnek képezik, kiemelkedve évezredek előtt a háborgó föld gyomrából, s felnyúlva a felhők s villámok társaságába. A felhők ádáz lakói,

a villámok, gyakran harcra szállnak a tolokódóval, tüzes dárdatak hajgálnak védtelen testére, s ha sikerül egy öszlopot ledönteniük, rettenetes dörömléteikkel megrezkedtetik az egész környéket. A szikla-örök megállja a harcot, s hegyről megóta áll, mutatják a látszólag tisztelettel, sőt ószlophatározok s oldalán az ádáz ellenség legyere-nék véres nyomai, mint vörös vonatok.

A Detonata vulcanicus termény s a jó gyönyörű bizonyítványa azon korszaknak, hogy a norvég-párti öszloparvokokat leszámlítva, szoblettelmi egész Európában sem lehet. Nyaratok sok látogatónak örvend úgy a környékből, mint távolabb vidékekről is: hazánk több jelese is meglátogatta már, mint Eötvös Jókai. Ez utóbbi által a „Villám-csapta” magyar nevet, de mely nem ment át közhasználatba.

Veszprém.

(Képpel.)

(z. g.) Veszprém városa a Balaton, s a Bakony hegység és erdő közt elterülő föld középe táján fekszik, a Séd víze által nedvesített mély sziklás völgyben. A városból kiemelkedő kősziklák hegyen a régi híres vár még csaknem ép birta falai és bástyái, s körülöttük a legzsebb újon építésű házak és templomok tűnnek elő. Különös, hogy az utazó, midőn már a külvárosba helyg, — megdöb-benve látja azon messységet, melyben a város többi része fekszik, s melynek közepéből ropant sziklák meredek hegyen régi váralkak mögöl díszes épületek, sőt egész új város kandikál.

Veszprém Magyarország legrégibb és legnevezetesebb városának egyike, mely már óseinik bejövetelekor fennállott, s később szent István király alatt az ország legvirágzóbb városok közt tartozott. Már a rómaiak uralma alatt is, Rhispia néven, Közép-Pannonia praetoriumaként említtetik.

Midőn Kupa sz. István ellen felkelvén, Veszprémet 998-ban ostrom alá vette, a veszprémiek addig védtek magukat, míg Hunt és Pázmán vezrék Esztergom környékéről megerkezvén Kupát legyőzték. E vitéz veselkedőt nyerte Veszprém, hogy a királyné rendes lakóhelyét tétellett. püspökséggel és káptalannal felkeltették. Több királyné kedvence tartózkodási helye volt, különösen Gizellának, az első magyar királynaknak; innen magyarizálók, hogy a veszprémi püspökök elől fogva midőig a királyné kancellárja voltak, s a királyné megkoronázása is öket illette.

Veszprém lakosai több századon át csaknem teljes békében és nyugalomban éltek. királyiak által adott szabadságokban, egész 1562-ig, midőn a törökök a városi elfoglalták, a lakosságot részint leölödték, részint elhurcolták. 1567-ben kiverék egy kis időre, sőt 1563-ban Palota a veszprémiek segítségé által mekült meg a törököktől. Megtárván L. Ferdinánd a veszprémiek e vitéz tettét, tulajdon megelégedés mindazon szabadságukat megőrsítette, melyeket s. Istvánól kaptak. 1564-ben már ismét bevette a török Veszprémet, mely ezennél sokszor volt pusztítások, dúlásnak kitéve. — A vár 1702-ben rostottat le, felső parancsolatból.

Honi egyháztörténetünk az itteni püspököket úgy tintelet, mint kitűnő egyházgyakvokat. A káptalan tagjai midőn díszet voltak a magyar kath. egyházban. Nem csoda tehát, hogy az első magyar egyetem, mely a XIII. században itt virágzott, e jeles káptalannal biatott.

A Veszprémben taláható régi nevezetes épületek közt legérdekelőbb a Giezelka palota, a püspök lakó jobb szárnyán. E káptalan tiszteinyugyan, de talárvan tiszta római stílusú építésű, a falka szép festvényeit és díszlimentjeit, melyek a XII. századból valók, egyikét látjuk benne Magyar-

ország legbecesebb mtemekének. Egyházi közd
legszbb a püspöki templom. A városban vannak
még a kanonok lakásai, a papnévelde, gymnasium,
a vármegyeháza. A városban említésre méltó a sz.
Ferencték és a piaristák klastroma és temploma; a
várval átelleni helyen csinos reform. templom,
evang. egyház, zsinagoga s több jótékony intézet.

A sakk-hőse.

(Eltbeszéd.)

I.

E beszélgye hőse a sakkjáték egyik legneve-
zesebb férfiá.

Mielőtt azonban ama hires londoni sakktrona
tanul lennék, meg e kitünő férfiú s egy vetély-
társú között történt, engedjék meg önök, hogy e
pártaán játék történelméről kissé elbárdozzam.

A monda szerint Indiában a Ganges tulszaga-
d partján négyszáz évvel Krisztus előtt egyke-
uralkodót azon királyoknak, minöket a jó isten jó-
nak lát némaéhes a tróók valamelyikére ültetni,
hogy az emberséget gonozsága, bönei s kisa-
pogánási miatt megbüntesse, még pedig annyira meg-
búsítsa, hogy végtre megabázdáltsáan javulást fo-
gadjon s tanuljon ismét önökön.

E király Sechrannak neveztek.

Ezen Sechrannak legnagyobb gyönyöre volt
alattólki kisjáték és zsebeit kisértetni. Ha e szere-
csletének aztán néha békétlenkedni találtak, temé-
telen lézadó föl rakottak lábához s testüköt éhes
vadászainak löbekte. A nép ilyenkor nemcsak bé-
kétlenkedett, de követelt is; szerelték gyáva s erő-
telen lévén azonban a zsarnokot elzúti, s a korbas
csattogástól reszkétven, végre mind a békétlenke-
dést mind a követelést iszba hgyta.

Volt a királyi udvarnál egy Sessa neve nap-
nyon okos bramin, ki szíve vette a rabzolganép
sorsát és sok tejtörés után jó játékok talált fel,
mely kézzelgofatlag bebizonyítja, hogy vezérei
esze és viaszége, népe bátorsága és hűsége né-
lkül az uralkodó csak árnyék, tehetetlenbe le-
gültető parasztján.

Sechrann ur, ki minden kegyetlensége mellett
sem volt tökéllitött, átláta a szomorú igazságot,
szíve vette a játék böles intését, s megígérte a
okos braminnak, hogy megjavítja magát, söt felha-
talozza, hogy találányja jutalmán bármínnyo kegy-
ajándékot kérhessen.

Sessa apó, ki tízszer okosabb volt mint ami-
nőkös létszont, nemcsak alaps böles, de mely szá-
múli is volt s az esékységet kért, melyen öslesee
eleinte gunvasom nosogyni méltoztatott.

Sessa ugyanis a sakkjátba első kockájéért
egy, a másodikt két — a harmadikt négy — a
negyedikét nyolc — az ötödikt tizenhat buza-
szemet kért, így kétfözvete azt a hatvanegyedik,
Sechrann ur megparancsolta, hogy a kívánt buza-
szemek rögtön kiszolgáltatssanak. A rabzolgak azonal
hozzá is fogtak azok kiszámításához, de még
negyedével sem voltak készen, midán a kérelem
ropantságától maris elrémültek. Tovább szolm-
val végre átláták, hogy Sessa kérelme kielégíté-
sére az egész birodalom minden magának hasz-
tartalma sem lenne elég. Kub—hang—pók, a hana
pénzügyminiszter a királyhoz szelét s elöadta pa-
rancsára kivételenséget. Sechrann ur minden fejte-
résnek ellene lélt, először az egészét nem tudta el-
képzélni, de midán lassankint átláta, azt monda a
braminnak, hogy nem oly bolond, mint minöké
léte s irányában minden kötelezettségtől mentnek
nyilvánítá magát.

Valóban, Sessa kívánata nem volt egészen
szertény.

Egy kőszvényes angol hozzfogott s kiszámítá-
ta, hogy annak eredménye 18 trillio, 446,844
híllio, 73,007 híllio, 551,652 buzaszemet tenne,
azaz oly buzamenyiséget, mely csak egy terembe
meg egy év alatt födönkö, ha belvetszathoz na-
gobb lenne, mint most, feltéve ha rajta puszták,
utak, erdek, tengerek és folyamok nem léteznének
s az egész terület csupán buzával lenne bevetve.
E ropant buzatómeg elszállítására nem kevesebb
mint 628 ezer 499 híllio négyfogatu szekér züké-
ségletlenék, melyek szorosan egymás elé állítva
231 ezer hatszár hatszathoz érnék körül a föld-

tekét. Egy francia még azt is kiütötte, hogy 13
ezer 564 városnak, minden városban ezer-
nyolcvanegy csúsrnek, minden csúsrben 174 ezer
702 mértéknek s ezen mértékek mindenkiben 32
ezer 768 buzaszemet kellene lenni a förtelyes
bramin kívánásge kielégítésére. Ha öt mérő buzát
útszáz tollra bocsátunk, oly állam mely 30 mil-
lió tallér érvénydellemmel rendelkezik, két millió
nyolvszontot érvé év alatt fizethetné ki e buzaszál-
límány árát.

A sakkjátba hatvanégy kockájának hatvá-
nyánál végtelenül nagyobb azonban a 32 sakkbal
lehető állásnak kombinációja, mely nem kevesebb
mint 1244 quatuordecilio különféle állást enged;
oly mennyiség, mely körülbelül 88 nullával iratik
le, hogy fogalmunk legyen a különféle kivihető
játésmak ropant mennyiségéről, képzéljük földünk
minden homokszemét egy-egy égitestnek, mely ép
oly nagy mint a földteke, képzéljük továbbá ezen
égitestek mindenkét a világteremtése óta oly
népének, mint a föld volt folyását, s ha e számtala-
nan ember a már eltelt 5600 év óta nem tett egyet-
ben csupán sakkjátékvól, még pedig úgy, hogy
minden órában ketten egy játszám bevégeztenék,
még soká nem lenne kimerítve a különféle játésmak
lehetősége.

„Ki bizonyos tárgyak felett gondolkodván
észtől el nem veszi, annak nincs is mit elvezte-
ni, így szól az öreg Lessing. Én nem tagadom
részméről, hogy e természetesen nem ítem er-
számításoknál körülbelül megmondulátam volna.
Hátma még utána kellettök szemlélőnem, hogy va-
jon azon urak nem eszlódtak-e? — — —

Jogosan nevezi Méry a sakkjátál közönöségét
abogoda melyet minden nemzet ért. A juggernauts
pápa papja csak úgy sakkozik, mint azon izlandi
püspök, ki lakhelye sarkkört telének fölvédte
újszákja unalmát a játékkal úzi el. Révigen e ne-
mes játék 64 mezeje minden égalj által kellemes
időtöltést s szellemiúts mulatságot nyit.

Kétségtelen, hogy már a régi rómaiak ismer-
ték a „játékok játékat” melyet ázsiai hadjáratika-
ban tanultak el s „Iudus latronumak” (katonajáték)
neveztek.

Nagy Károly udvaránál is közserzetetben
állott a játék s maga a császár is szenvedélyes sak-
kozó volt. Nagy Károly öcssei egyiké, Renaud de
Montaubant a sakkjátálval ütötte agyón.

1001-bee III. Otto császártól, ki magát a
sakkjátékban győzeltemen mesternek tartotta, Ezo
szász gróf, ki Ehenofradnek is neveztek, testvé-
rét Matildot nyerte el, kinek kezét a császár csak
azon feltét alatt ígérte oda, ha azt egy játszámban
Ehrenfried elyverendi.

Haberstádtól nem messze egy Stróbeck
nevű fal van, mely kitünő sakkjátszáról igen hí-
res. A monda szerint Burchnard haberstádi püs-
pök, ki tetleges részt vett III. Henric császárnak
a Vende ellen hadjárataiban, egy vend fejedelm
által elfogvatán a stróbecki várba egy toronyba
záratott, mely torony maig is látható. Mondják hogy
a fogoly püspök napon unakótván, érd megta-
nult sakkkozni s egész napokon át szünet nélkül sak-
kozott. Ezen régi idő óta szokás azon, hogy a
haszánulandó ifjú, árja birtokért a helység házánál
a falu legjobb játékosával kénytelen sakkkozni. Ha
nyer, minden további ünnepegytelenség nélkül ha-
zarvethi menasszonyát, ha pedig veszít, lakomá-
sá kell őt a vendégeköl megváltania. „Hány lakomá-
ság fűszte menne ha a völgegy az eszkűvöl ért
egy sakkzó nyugodt kedélyére tehetné szert!” írta
nemrég egy elménc.

Spanyolhonban a XI-dik század elején sza-
racenek vilték be a játékok.

A XIII-ik században a sakkduk különösen
Frankonban annyira elharpozott, hogy Sully pá-
risi érsek 1206-ban a papoköl a sakkjátékok tiltá-
tával. Negyvennyolc évvel később kénytelenítette
látta magát ezen Lajos is nemcsak megújítani e ti-
lalmat, de még súlyosítani is. IX. Lajos ugyanis
1254-bee kelt egy edictummal eltiltja a játékok,
mely elvén komoly idősítést állal igényelt rend-
kívüli szellemi megerőteltés igen elhankasztja a
testet.

Furcsa kór! midőn a királyok megelégedtek
a sakkjáték ellenes rendeleteikkél.

De s Lajos halála után rögtön hatalytalanul
lön e nevetésge parancs, s a szellemi játék nap-

ról napra több tért foglalt, — régi, de folyvást él
példájával annak, hogy bizonyos ügyek, melyeket
bizonyos urak, bizonyos rendeletei által el aka-
nak nyomni, azok ellenére még hatalmasabbul fél-
virágoznak.

Még buzóbb pártfogókra talált e játék le-
ten azon gondolatlan királyok udvaránál, kik édes
semmittevésükkel elmerülve, felhőtlen életüket ha-
remek ambralehölök körében élő virágok karjai kö-
zött álmokdák át. Azon aranykorban, mikor a török
szultánok a nap felé s a hold öcsesei, még sem az
ország túlerzésétől, sem a Moszkvától féltés ka-
bátoköl, sem az európai diplomaták két ési sáruga
kényvelöl nem rettegtek, csak a szerelom a sakk-
játba mezején harcoltak, és igen meg való elödegre
ha oldászikjakin valamelyik legrészény sakkmatá
teheték. Duobis kardnál, ki olgázi Filep uralko-
dása alatt a pharo szahmál matressai egyikéket tette
játékra, csak a Haszmad egyik unoka, Orkán szultán
esztől példáját követte, kiköl 1500-ban kedve-
sét Zuleit, két napsgárknak is neveztek, a nagyve-
sét sakkon elyerte volna, ha azon pillanathban,
midőn egyik közeberétt veszélyes helyre akarta
húzni, Zuleit, ki egy függöny meg rejtözve léte a
végtézes játék kimenetelét, fel nem sikított s őt a
végtés itéletre nem figyelmeztette volna. Mahomed
unoka elkerült a matiót, s Zuleit, — a napsgár,
— az öreg édesékes nagyvezért.

Bajazet, I. Mohamed fia — s utódjáról be-
szélt, hogy élö alakoköl játszott, mindkét feke és
fehér rabzolgak képviseltek, s minden elütendő
rabzolgakl sajátkezübe fejezett le.

A mongol Napoleon — a hódító Tamerlan
udvaránál is napirendelen volt a sakkjáték, s maga
Timur új mestere volt, hogy midőn 1402-ben a
anhray csatában Bajazet foglyul ejtette, vizgat-
talatlan volt, mert Amurat legyözött fia Dzsingisz-
kán győzeltemen üldöz s sakkjátálba kegyetlenül
megverte. E miatti sértetés s gőgjeiben a győtes le-
gyözöttet vaslakába tette s magával harcolván
közvetlen föllította, mely dolog sevény Bajazet
nézve oly kellemetlen volt, hogy kérvény öltél
jóak látta fejét a vaspálcának szétzúzni.

Ötödik Károly eszárj idejében — ki, közbe
mondva, nagyon közpörszerjétkes volt — a sruku-
Boy járt be kérvény Eszárjót s valahány uralko-
dott matá tte. V. Károly ellenében csupán a köz-
embereköl játszott s a játszámok egymásután
megyerte. Játszott asztriai don Juannal is, kinek
játék s játékos annyira megtetszettek, hogy Bajazet
példájára egy terem padlatát fekeke s febr-
márvány kockával rakatta ki, melyen a két játékos
intése nyomán hasonlöl 60 alakok járalkáltak, kik
annyival voltak szerencsésebbek Bajazet rabzolga-
nál, hogy fejuk helyett sajátjuk ütettek le. Azonal
bón Jean egyetlen játszámát sem nyert! Később
II. Filep is szerencsét kísértett vele, de Boy e har-
kokat is folyvást mint gyöz föllotta ki.

A győzeltemen mester Spanyolhonból Olasz-
országba tért vissza.

Rómában, VII. Orbán pápa a vatikánba hi-
vatla, s erős próbára tette győzeltemenét. Boy
jegyözöte a szent atyát is, ki előmszerül püs-
pökséggel kínálta meg, de a melyt a sakkművészt ép
oly szerényen visszautasított, mint a birkornói sü-
veget, melyel Rómában első megjelenésekor 1644-
ben III. Pál pápa által kitáltott meg.

Velenében, a köztársaság némes urait, —
Grímán, Manfrini, Pisani szenatorok közt le-
gyözött, s Barbarigo szenatoral is megverekedett,
kinek sok pénze s azon fellü böhis gyámlyána volt,
kibe az öreg ur határtalanul szerezmes, és kire ép
oly szerlelett féltékeny vala, — egy annyira, hogy a
szegény Eminia színtelennül elzárta el, s nem szö-
rakoztatá meg, mint a sakkjáték, melyt az öreg
gyámlyolta után legjobban bálványozott. Barbarigo
elég vizgályat látta a fiatal srukyúzt Eminia-
nak bemutatni. Boy megtanítá a fiatal lényt a
sakk — és szerelom tudományá elmeletére, s el-
szöktötte. Fútszökbén kalözök hatalmába került a
gyengéd pár, de kiknek sakkjátéka által Boy annyira
megnyerte kegyét, hogy ez értekeny urak mind-
kettőjüket szabadsággukkal, s egy csatában nyert
gyözémi jellel, — egy löfarkál megajándékozta.
Az öreg Barbarigo nem heverte ki e sakkot,
megkötözöte Boyt, s gyámlyána után halálra bu-
zátott. Később Boy egyszerre csak elült, a

szegény Eminia pedig nagyon boldogtalanná lett, s kolostorba vonult.

1547-ik évi május 10-én azon mühlbergi csata után, melyben Frigyes János szász választó fejedelem V. Károly győztes sakkot, a wiltbergi táborban a fejedelem a szintén fogoly braunschweigi herceggel együtt sakkozott, midőn halálütemű tudtára adák. Az ítélet meghallása után nyugodtan s szokott vídmádsággal folytatta játékát és győzelmeskedtek ellenén, jöhetett Erő herceg kora legkitűnőbb játékosai egyike volt.

Egy más braunschweigi fejedelemnek, Agost hercegnek köszönhetik a sakkbarátok a „Sakk, vagy királyjáték” című könyvet, mely Selenus Gusztáv alnév alatt 1816-ban Lipsében jelent meg.

Térjünk Nemethől Franciaország, s ott találjuk XIII. Lajos udvaránál Boy dicsőségének örökösét, a híres sakkhős Greco Joachimot, kit azonban, mert Kalabriából való volt, jobban ismerték a „kalabritai” néven.

„Mint földjére, ez is bekalandozta az európai udvarokat, magához méltó ellent hercege, de nem találya. Legyőzte a neomours herceget, Arnaut de Carabint és Chaumont de la Sallet, a francia udvar három legkitűnőbb játékosát. E kalabritai is hagyott maga után egy könyvet azon játékról, melyben soha senki által nem volt győztes.

Richieu herceg is nagy tisztelője volt a sakknak, bár mint játékos csak közepesűri. Utolsó évében alig mult el nap, hogy vagy a királylaj, vagy megbízottjával József atyával, vagy elnökölendő Boisbretton, vagy Marion de Lorme-mal, tiukos kedvesével a sakkállásban lándszát ne től volna.

XIV. Lajos rakodásá alatt a jeux de l'Amour et du hazard, elizték e komoly játékok

„Sok ezer lajosaranyt láttam forgásban, s 5-7 százat egy kártyára téve. A „hoca” Párisban halálbüntetés alatt él van tiltva, de a királyi udvarnál naponta játszik. Estéli előtti öt ezer pistólt veszteli vagy nyerni mindennapi dolog.” Így ir Sevigné asszony A basseté játékon Montespan marquisnál egyetlen éjszakan 500 ezer livret vesztett. Ezen játékdüh okául Mazarin bírónokot tekintik, ki halála előtt két órával is egy parlamentig taglót két ezer lajosaranyat nyert.

A pénzvágy kiszorította a nemes sakkjátékok, melyen nem nyerbelti becsületén, s nem vesztelné türelemmel egyebet. — 1745-ben azonban XV. Lajos korában André Danican Philidor zene-szerzőben a sakkművészet új csillaga tűnt fel, ki öt év alatt Hollandiát, Németországot s Angliát beutazta, és mindmennyi kora legkitűnőbb játékosúit tekintetű. 1750-ben nagy Frigyes udvaránál világ-hírű földjéfére Voltaire-ral játszott, ki azonban a királylajt egyútt csak kontár volt. Berlinben három kiléző mesterral három játszmát játszott egyszerre, s mindháromban győtes lón. Dicsőletsen té Párisba, a westminsteri klub költségein évenként meglátogatta Londont, s végre ott is telepedett meg egész 1795-ig, midőn ama nagy mester, — a halál, — oly matot adott neki, mely után többé nem játszhatott. „Le jeu est fini” mondá, és elhagyta a világot s szeretett sakkjátékját, miután kevéssel halála előtt két játszmát bekötött szemmel győztesen végzett be.

Már régebben, — de a Philidor idejében is a „Café de la régence” volt a párisi sakkhősök tanjárá. Később itt lehetett látni az öreg Voltaiere, kinek látogatásai leveletkezésben e kávéház híre napról-napra emelkedett, sőt európaiá név. Szépen festi e sakktemplomot Couvray „Fabules”-jában, ki mint Montaigne igye gyűlöte e játékok.

Annál nagyobb tisztelője volt a sakknak a genfi bölcsész, — Jean Jacques Rousseau, — ki nagy mestersékné hitte magának, jöllelet csak közepesűri kezdő volt, ki Warrens asszonyt nem egyszer mattá tett. A Rousseau és Hume között támadt villogás csirásját egy sakkjátékra képezte, melyben Hume nyert a húszadik játszmán, s melyet Rousseau húsága soha meg nem bocsátott. Valóban nincs is játék, mely a húságot a sakkok inkább táplálná.

Boisbrettonie gyűlölte e játékok, talán azért, — mert minden a királyt környezi s azt védi. Még tanulókorában megnevelte az unió sakkot, mely versének minden szava sakkokkal kezdődik s záratik be: „sakk a zsarnoknak!” És midőn a fény a rémuralom fejevé lón, — s a kártyából is kiküszöbölte a királyt, — nem volt többé szabad a ki-

rállynak mondani sakkot. Ekkor e volt a jelszó: „sakk a zsarnoknak!”

Mint Boisbrettonie gyűlölte, ép oly mértékben szerette s becsülte e játékok a nagy Napoleon. De szenvedélyesség s türelmetlenségé miatt ő sem bírta sokra. A Belophon fejedelezen s a sz. ilonai sziklabörtönben a harminéké elfeantósan s éhenfa alak egykori gárdáját, s a sakkállba hatványeg mejeje a maregoi s austerliczi esztamezt pótólok.

Azon időben, midőn Bonaparte Napoleon meg császár volt, a sakkjátéknak egy új hőse jelent meg Deschapelles ur személyében, kinek neve még a sakkjáték honáiban, Indiában is szeretettel s tiszteltetl emeltetik.

Midőn a császár a jeni győzelem után győztes sereggel a porosz fővárosba bevonult, Deschapelles, a sakkállba Napoleonja szintén kíséretében volt. Győzelemtiszten rohant a sakk-klubba, kihívta a „hősök hőseit.” két húzás és egy közember elfonyt adott neki, s győztesen hagyta el a termet.

De a sakkjáték mindenzen csillagja, minden híre s dicsőség, melyet Boy, Joachim és Deschapelles kivittak magoknak, — eltűnőll Labourdonnais feltűntével, kit egész Frankhon, sőt csaknem egész Európa a sakkjáték királyaként magasztal.

E messis 1796-ban Párisban született, unokája volt a híres Bernard Málle de Labourdonnais indiai kormányzóknak, s 1825 óta korlátlan ura az elfeantósan bírodalomnak, körülvéte lótkorától, Benoit, Saint-Armand és Desloges uraktól; — a sakkotok pompás vendégfőjében a Menars utczában, s Európa minden sakkárszlata megadó részére a „gyözhelen” címet. Franciaország s a külföld minden vidékéiről, de különösen Angliából vándoroltak a sakkhősök megbánulni a győzheteletnek, s fáradságukat gazdagon megjutalmaztatnak tarták, ha egy ismeretlen húzást elshettek a halhatlan mestertől.

(Vége köv.)

A Bihar-hegység.

(Schmidl A. után.)

I.

A Bihar-hegység messz-k-területén sok, igen érdekes barlang találunk. Ezeket Schmidl részle telen írja le. Gyűjken nímatalás szerint néhány kirándulást a hegység belsejébe, s élvezésk az érdekes jeleneteket, melyeket előttök feltár.

Nagyvárudról hullámos dombzotokozat el Belényesbe jutunk. Innen tehettük első kirándulásainkat. Belényestől fészak-kelet-fészakra M e z i á d falak találunk, a Biharhegyben nevezetes barlangok találunk. A Belényesből Meziadnak tarlóit n a Fekete-Körös völgyét jellemző özüvizi fokozatokot szegi. Meziadot elhagyván, nemokára egy völgyzorozonra jutunk, melynek falai mészkálából állanak. E zorozon már alig lehet észrevenni; szamos mészkemence van benne. Majd a palak medrénben, majd annak partján tovább lovagolván, egyszerre a bal oldalon a barlang roppant szádát pillantuk meg. Ez felségés szikkaluzopot; magassága 38 láb, szélessége az alján 48 láb. Tehát már nagysága is nevezetes, de szabályos alakja, melynél fogva valán alagut kapnyhöz hasonlít, még nevezetesebb, s az egész óstíradk bírodalomban nincs barlang, melynek oly szabályos kapuja volna. A barlang a Gyálu-Go-norodnál oldalában 1488 lábnyi magasságában van. kapuja valam 24 lábnyira esik a patak medre felett; főürege bent lassankint 108 lábnyira emelkedik.

A barlang pitvarában néhány szikkalódek hever; s a pásztorok egy kőgátat raktak, hogy a barom ne mehessen beljebb. A pitvar hossza 66 lépés, boltzotráról tetemes cseppkövek estínnek alá, oldalt pedig 30 láb magas, a lefelé kiszélesedő csepp kőzothat van. A pitvarból a főüreg kissé jobbra, keletre fordul, s egészen vége észak-keleti irányban nyílik tovább. Hossza 190', legnagyobb szélessége 12. legnagyobb magassága 15.5', szélességben 14 ölnyire emelkedik; de első harmadában midőn egészen sík fenekül, s mind végig baj nélkül járható út van. A főüreg és mellékágak összesen hossza 660'. Ha a főüregben valam 100 lépést előre haladtunk, a nagy kupolás boltzotru csarnok közepét érjük; ez 12 öl széles és 16 öl magas.

Ott a barlang másik bejárását látjuk, mely a nagy kaputól balra, s kissé magasabbra esik; onnan egy omladékra kacs nyílik le a barlang belseje felé. Ez omladékomból tüvén szép csopokok-kop emelkedik. A nagy csarnokból balra egy oldalirásti ág nyílik, mely előtt más, szép fehé cseppkő áll. Ez oldalág szűk, de felségős cseppkövekkel van ékesítve, melyek még bantalanok. Mindjárt az elején balra szög, kihajló nyerezet van, a falakat pedig szántalan csodszőlő ékesíti; odább az üreg fenekén sok cseppkő-kupocsa van, melyek felé a boltzotráról bájos füzérek ereszkednek. De az üreg nemokára nagyon letűnőll, s végét ér.

Vatimvel odább a főüregből jobbra is nyílik egy oldalág. Ez lejtős fenekű, s felfelé vonulván, egy pólóforma üregbe vis, honnan a főüregbe tekinthetünk le.

Odább, ugyancsak a főüreg jobb oldalán, egy más, szűk és alacsony oldalág van; ennek fenekét kőféj borítja, egy helyütt gódor van, melyen át kell ugrani, azután egy darabig még tovább nyomulhatunk, de nagyon meg kell hajolnunk, s így is az alacsony boltzotráról lefüggő kőcsapok elég alkalmatlanságot okoznak. A főüregben tovább haladván, egy meredek lejtőn omladékra kacsó jutunk, mely a barlang felső emeletébe kapaszkodhatunk fel. Néhány lépésnél odább ismét egy cseppkővel, de bájosan megfázható, alacsony oldalirásti ág van a baloldalon. Ez ág előtt a főüregben jeget szép fehé kup emelkedik, mely egy, most már száraz cseppkő kutak közötti eredetű. Mellette hasonló, de kisebb kup áll.

Odább a főüreg letűnőll, s magassága csak valam 54'; e helyhez nem messze, bal felé, egy nyílás a felső emeletbe vis, melybe itt elég kényelmesen juthatunk, mely a fenékbe emittelt omladékra kacsó csak bajjal, és némi veszclyllyel kapaszkodhatunk fel. Azon körülmény, hogy a meziádi barlangnak felső emelete van, mely a főüregt két helyen szegi, legnagyobb nevezetessége. Vannak ugyan más barlangokban is egymás feletti üregek, több emelet, sőt a luengi barlangnak Krajaországban 5 emelete van. De ezek majdnem ugyanazon irányban csapnak egymás felé, s csak egyszer vonul el a főüreg egy alatta levő üreg felett keresztben. A meziádi barlangban a főüreg nyílik el mélyebben, s a felső üreg kétszer szeg azt. Ez szép, nagy csarnokkal kezdődik; jobbra 5' magas, de szerves, álló cseppkőtömeg van körülle, sok lónkó hever, balra két sorban pompás, jegedős, fehér, 7-11 láb magas kupok sorozatnak, s ezekre ereszkednek a boltzotru jeget függönygy. E kupocsport mögött a felső ág a főüregbe felt von tovább; balra két akna mutatkozik, odább jobbra nagyobb örvény títong, s ott a felső ág megszakad azon irányban. Az első csarnokból két üreg ágazdik el: a jobb felől valam 100', a balfelől 50 lépés hosszú. A felső emelet mindenén ágiban a legzsebb cseppkő-szokalmotnak, különösen álló cseppkövekkel való kisebb nagyobb kupok, s pálmafékhöz hasonló alakú kupocskók vannak. A talaj helyenként csillóféj lapp, itt-ott nagyobb cseppkő-párkányonál szegyeztet lapot tekők vannak. De a felső emelet ágiban óvatosan kell járni, mert fenekök könnyen beszakadhatnak, sok lyuk is van benne.

Folytsunk utunkat a főüregben. Egy alacsony, fehér cseppkő-rojtokkal bevont ivezet alatt elmenyünk, a barlang legnagyobb álló cseppkövéhez jutunk, melynek magassága 7 láb, átmerője az alján 18 láb. Azután a barlang nagyon letűnőll, üregének magassága 12'; az alacsony siklótorán át hátszó részébe jutunk, melynek megfázása bájosabb. Balra egy felfelé vivő nyílásból nagy, barna cseppkő-tömeg nyílik le, mint megfagyott vizszáthat. Csokhamar egy forráshoz jutunk, mely 5-7 láb magas, becspegeztött omladékkal alól bugyog fel. Fent a boltzotru egy nyílás látható, mely talán a felső emeletbe szolgál. A forrástól kezdve a járás mind bájosabb; egy helyütt 18 láb mély gódot van, mely talán egy odább üregbe szolgál, de még nincs kikutatva. Tovább haladván, egy becsakadható eredeti nagy omladékra kacsó jutunk, mely barna cseppkövekkel és agyaggal van bevonva. A domb felől a boltzotru egy nyílásból vánkósló alakú cseppkő-tömegek nyílnak le. Végre 12 láb magas és széles tüköleten át a főág utolsó, alacsony csarnokába jutunk. Balfelől egy tégas nyílás van, mely a felső emeletbe szolgál, hol ismét érdekesebb rész-

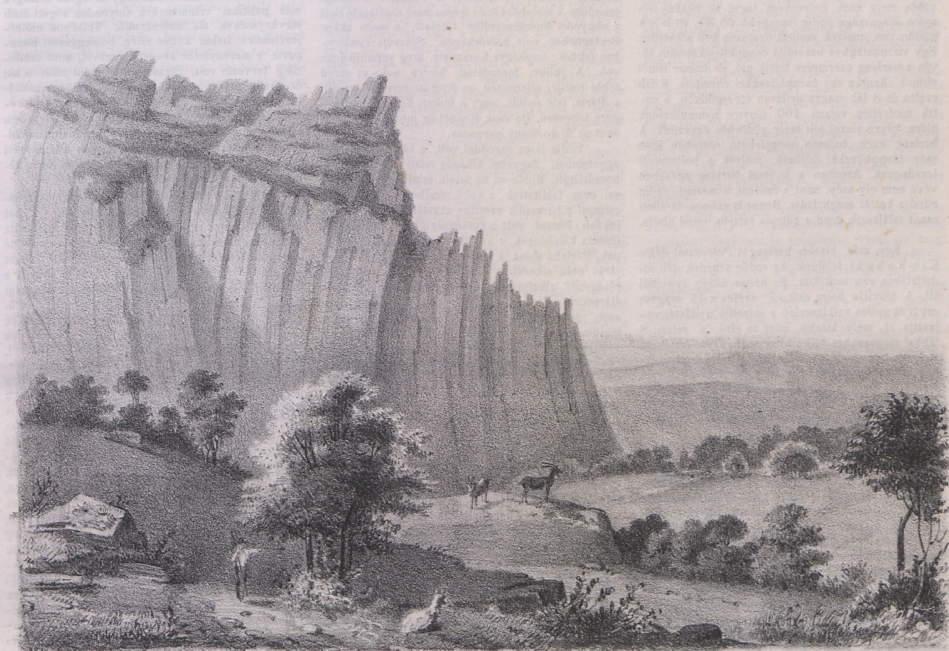
leteket találunk. De ez az egész barlang legbajosabb szakasza. E helyen t. i. nagy hegyomlás volt, s tehát kisebb nagyobb szikladarabokon kell felkapaszkodni. De az omladékrakás oldalán és tetőjén igen szép cseppkő-alkotmányokat találunk. Ott fent valamely 24' magas vastag oszlop áll, mely feléle három ágra szakad; ez áll cseppkővel egy, felülről lefűgő cseppkő egyesült, körülötte a fonékban kisebb oszlopok és kupok csoportosulnak, a boltozatról pedig szép rojtok és csövek csüngnek le. E dombtól balra borzasztó őrvény tóton, mely talán a főüregre van kapcsolatlan. A dombról még néhány lépés feléle tévén, egy szűkületen át a felső emeletbe jutunk, melynek ezen része csak 12—36' magas, s legfeljebb 24' széles. Fenekét cseppkövek és teknőforma üregek foglalják el. Csakhamar három függönyhöz jutunk; azután egy hatalmas és romfangos két ágra osztja az üreget, mindkét ágban szép

cseppkő-alkotmányok vannak. Az oszlop mögött a két ág ismét egyesül, s most megint kapaszkodni kell. Jobbra a falon egy fehér, csillogó, felsőleges cseppkőzuhatag vonul le. A magaslat talos oldalán, bal felé, kupolás kis csarnok, jobbra 3—5 láb magas oszlopok csoportosulnak, felfőleg egymás fölé emelkedve, a boltozatról gyönyörű fűzerek függnek alá. Azután lefelé kell menni, s így a barlang legszűkebb részébe jutunk, melyben a közik-lák kötejjel bevonák; bal felől a falról vakító fehér fátol csing le, jobbra cseppkőzuhatag nyulik alá. A szikladöcök óriási lágeszék képeznek, melynek alján balra cseppkő-képenyeg terül. Odább elefántfejhez hasonló cseppgömbny van. A szűkületen túl balra a mélységbe szolgáló hasadék látszik, melyből hideg légfolyam száll fel; jobbra az üreg éles szögletben kanyarodik, s azután hirtelen leereszkedik. Végre egy 3 öl mély, füg-

gőleges aknához jutunk, mely az alsó emeletbe szolgál.

Első állatot, a denevéreken kívül, keveset találunk a mezidő barlangban; az ősvilági állatok közül a barlangi medve, s valami ősvilági karmarha csontjait leték.

Az Oncsásza a hegység egyik leghevesebb gyepezeje, s hírért a közelében levő hasonló barlang növelte, melyről a nép sokat tud regélni. A Korm Muntyolr melletti Fontána-Reese felől egy járatos ösvény jobbra visz. A Kunnacsu és Karligarur kupok melletti elhaladván, a Bricsiej övén a Fontána- vagy Peraele-Dretiu forrásokból eredő két csermelyhez, azután egy posványos fokozatra jutunk, mely a főgerince keleti oldalán elterjedve, a Kornuj ér, hol úgy, mint ez, meredekül a Pulsa völgyébe dől, s melyből már egyes mészkőtömbök dudorodnak ki. Odább két orom vonul le a

Detonata.

(L. szövegét a 326-ik oldalán.)

főgerinc felől, az egyiknek alján kis tócsa van. — A két harántorom között hosszú fokozat nyulik el, mely két része szakad; az első része erdős, második része a gyepek Oncsásza vagy Oncsásza. Az első harántoromról meredek ösvény visz le egy völgyébe, melytől balra a Pátra-Harticseni vagyis Grajtorre nevű hatalmas sziklafal emelkedik, s melyben néhány nyel és töbör van. Ugyanazon völgyébe a Ten fana di Fundu, azaz feneketlen tó is van, melyet öt fenyvek csoportja körveze. Beléje a főgerincről lefolyó csermely szakad, de látható kifolyása nincsen. Körülte valamely 52 öl, mélysége talán 2 öl. Ez a Bihar-hegység legnevezetesebb tava. A Zanaga és Kukurbeta közötti nyergen levő állóvíz, melyet egyszerűen Tónak neveznek, valamely 200 ölnyi területet foglal el, de se-

kély. A többi néhány tócsa mind nagyon csekély. — Tovább haladván, s a környék minden vizeit magában egyesítő patakon, mely a Szamosba szakad, átkelvén, az erdőn igen rosz utra jutunk, mely azonban nem sokáig tart. Így érjük el az Oncsészt. Ez a főgerinc legelővel folytonos gyepezőt alkot, mely a Fontána-Reese felől a Mikón tulig s a Botyószáig terjed, s több mint 6000 hold. Rajta három pásztorzállás van, keleti oldalán az erdős Csicsera-Szemejlor nyulik el.

Az oncsásza-i barlang az északi pásztorzállástól félóránvira esik. Elég bajos ösvény vezet oda. Száda 12 láb magas és 24 láb széles; nem mutat semmi nevezetességet. Alkalmassint hegyomlás következtében támadt; a beszakadt sziklák mind a nyílás előtt, mind a barlang belseje felé,

nagy omladékrakást képeznek, melyen óvatosan kell a mélységbe ereszkedni. A nyílástól 35 lábnyi távolságra a barlang nyirkos, iszapos fenekét érjük, s ott mindjárt a tágas csarnok van, mely 14 öl magas és 20 öl széles. Falai és boltozatai csak itt ott vannak kötejjel bevonva, különben meztelenek, szennyesek és nyirkosak. E csarnokból egy 30 öl hosszú oldal ágba juthatunk. A főüreg nagyon le-törpül, s a 8 láb magas és 12 láb széles szűkület a barlang hátulsó részébe szolgál, mely nyugatra vonul, míg a barlang előlő része észak-kelet-északra csap. A hátulsó résznek is van egy oldal ága. A két részre szakadó főüreg összes hossza 113 öl, az oldalvásti ágak hossza pedig 50 öl. Szép cseppkő-alkotmányokat egy ágbán sem találunk, s az egész barlang igen komor és rideg. Azvírt a

környek oláh lakói az ördögök tanyájának vélik, s az ördögök vagy manók vagy tündérek barlangjának (Persereva vagy Hudra Zmeilor, Pestyere-Zmeulji) nevezik. Bence sok ősvilági csont, különösen melve, hiéna, kutyá és macska csontjai találhatók, de nagyon bőrcsozott állatokban; a nép az ördögök csontjainak tartja.

Petrozold észak-nyugatra 2 óra járásnyira Fericea falu van, a Vervu-Ferisce tóven. E falu mögött sziklás, s részint gyepes meredek hegyfelületben más, terjedelmes barlang száda létezik. Ez csak 5 láb magas és 15 láb hosszú. A nyilvánban lévő omeladrakcsomok leszállva, a barlang főüregébe jutunk, melynek talaja majdnem sík, de nagyon gödörös. A gödörök izsappal, gyakran vizet telveék. A nyílástól 200 ölnyi távolságra két ágra szakad a barlang, a balfelelő ág 100 öl hosszú, s alacsony csarnokos végződik. Jobbra a főüreg húzódik tovább, mely csak helyenként tágul ki néhány ölnyre, magassága pedig legfeljebb 60 láb. Itt is sok gödör van, melyek mellett óvatosan kell elhaladni. Egy víznyathatóg hasonló cseppkő-alkotmány tőven a barlang csermelye buvik elő, de hamar ismét eltűnik. Azután egy cseppkővel ékesített, 6 láb széles és 8 láb magas nyílás átvergődve, a patak medrében valami 100 ölnyre nyomulhatunk előre, végre vizet tel, mely gödörökbe örközik. A barlang ezen helyszen megjárható részében igen szép cseppkővel telünk, melyek a bolozóiról lecsüngnek. Azonban a fericeai barlang egészen véve nem oly szép, mint a feneai, a mezidíj pedig mind a kettőt meghaladja. Bence is számos ősi-állati csont találkozik némi a kőfény talajon, mind általában.

Egy más, kisebb barlangot Petrozold délre Kis-Ko-n a l találunk. Ez erdős szurdok déli oldal-falán van torkolata. Ez három külön nyílásból áll. A főnyílás balra esik, 7' széles s 15' magas; ezt 3 öl széles sziklaszlop a második nyílást választja elő, mely kisebb, mint az első, s valami 8 lábmal magasabbra esik; a harmadik nyílás majdnem egészen beszakadt. A két nyílás a barlang pitvárában találkozik; ott két hatalmas függő cseppkő van. Két üreg nyílik a hegybe. A jobbolelő üreg alacsony és érdektelen. A balfelelő csakhamar két ágra szakad, melyekben néhány szép cseppkővel telünk, de nem messzire nyomulhatunk előre.

Most Petrozold felé ketre a pulszai és galbina-i regényes völgyekbe tesszük kirándulás-t. A Polvina feli északra nyúl szurdok torkolatánál az csakhamar az erdőbe jutunk, folyvást a patak jobb, éjszaki oldalán haladunk előre. A Pulsa és Galbina egyesülésénél a Piétra-Kálulju tornyosul, itt állékunk a Pulszán, az onnan baloldalon folytatjuk utunkat. A második fűrészmalmnál elhagyjuk a patak medrét, hogy a Pulsa ártáratlan szorosát, melyet a sziklafalból toronyformára felnyúló Piétra Pulsa vagy Galbina jelöl, kikerüljünk. A szoroson túl ismét a völgybe ereszkedünk, mely itt erdős magaslato által szegélyezett kies gyepes tájulat, néhány gnyulóval. Hátterében a Kornu-Mucselu emelkedik, jobbra a Válya Plajulju nyílik. Csakhamar a völgyben is erdőség váltja fel a réteket, az erdőből jobbra a vár romjához hasonló hatalmas Piétra-Boghli emelkedik fel, melynek falában nagy barlangnyílás tágong. A völgy azután keskeny szurdokká válik, s ebben a Bihar-hegység legcsébb része s é s é találjuk. A patak bal, vagyis keleti oldalán, egy mellékzurdok nyílik, melyet magas sziklafal rekeszt be. E falazt felfelé meg van hadsávs, s e hasadékon rohan le a víz. A zuhbatog 5 fokozatot képez; az alsó fokozat valami 30 láb magas, s eről gyűfőgelesen esik le a víz, 4 lábnyi mélységre kivájt medencébe. A vízszéshz valami negyedszáz járásnyira nagy fűkőforma üreg van, melyet a Pulsa mosott ki. A patak t. l. észak-keletre folyván, nagy sziklafala útók, melyk által délre fordították. Az üreg, melyet az utóljaltól falba zárt, 10 öl mély, 50 öl hosszú, s elől 8 öl magas. A völgy vadregényes festői jellemre egészen a patak eredetétig tart.

Persigny herceg.

(A Bonaparték küzdelmeiből.)

Igazi neve Fialin János, Gilbert, Viktor, vagy amint őt változtatás életeinek különféle szakáiban nevezni szokták: az óriás, Mannel, a vesztő. 1808-ban január 11-én St.-Germain-despines-nasában, a Loire-departementban született.

Atyja 1812-ben, mintin jelöltként vagonátólkötő állásba került, nádk erék, Spanyolországba szolgált, a hol valóságilag csakhamar elvesztett, legalább aztán fáról soha egy cseppet sem agódot, s a gyenge gyermekek egészen nagybátyjának lett, s a nyűt, a ki Páris városától díjpenzt esközött ki, s a fűt, a limoges-i collegiumba küldte, tanulás végett. Nem volt azonban inyére Fialinnak a tudomány-neműkasság, s midőn valamely tanodai csin-jéért büntetés lett volna kapandó, elsökött az iskolából (1826), s béllőlt a saumuri lovassági tanodába, a melyből két év múlva mint százalós tisz a negyedik húsrezredbe tétetett, a mely akkor Bretagneban volt helyőrsége. Százada Pontivyban fektűt; kapitányja Kersausie, öreg republikánus volt. A júliusi forradalom hírére, noha az erdő többi tisztjei ellenétek, az erőt az ezred élére állt s Páris felé indult, hogy a felkelt népek segítségébe lehessen. De csak Rennemet-jutottak, ott érte öket az új kormány parancsa.

Fialin is az erdővel volt, s több alisztekkel egyetemben „figyelmi kihágás miatt” egy évre elbocsátották. Midőn az év leltel, minthogy számadái sem talláltak, a keltt rendben, alacsonyabb ranggal a harmadik ezredbe akarták áttűni, a mire inkább búcsút vett a kalonaszágtól, s mint a többi francia kalandorok, a kik nem tudják, mihez fogjanak, Párisban ment, a hol csakugyan sok fel és alájárás után sikerült neki a „Temps” lap szerkesztőségénél alkalmazást nyerni. Állása azonban oly alarendelt volt, s oly sovány, hogy kezdetül fogva azon törte fejét, mint csatlakozóhaské alkalmilag a legitímista vagy bonapartei öszezűkészekhez. A vélelen ez utóbbiak vezérél, s „Occident français” cím alatt lapot adott ki, melynek a Bonaparték eszázári ágányét kellett volna támogatni, de a melyből, minthogy sem olvasója sem előfizetője nem akadt, csak egyetlenegy szám jelent meg. Szerencsétlen szerkesztő, a ki e tájban nemestette meg magamagát, felvévén a Vicomte de Persigny címet, még rá is szedtetett valamely kőpírólt, a ki ellátette vele, hogy lapja a spanyol exkörtől Józsefnek, ki akkor Londonban lakott, rendkívül meggyerte tetszését. Hónig pénzét kölcsönzött Fialin, s indult Londonba, hogy bemutatassa magát Survilleys grófnál. A gróf azonban sem Vicomte de Persigny-ről, sem világi hírlapjáról egy árva szót sem hallott, s a lakóknak aját mutatót.

Loverette tért vissza Párisba, de azon szírdár hátráfutál, hogy ezután egyenesen a követelőzőb fordul.

Lakott ekkoriban Páris falai közt egy Belmontet nevű harmadik vagy negyedragny kúlló, a reményben eszázársz legendő dalnok. Ez adott Fialinnak ajánlélevelet Bonaparte Lajos hercegehez, a ki anyjával Hortensival az arenbergi kastélyban tartózkodott Thurgau kantonban Schweitzbán. 1835. nyílen havában ért őta Fialin. Az akkori berni tüzérszázányt elfogadta a francia elemelmezési tisz szolgálatát, s így Fialin ezután mindegyre fel-felmerült, majd mint előkelő kéjútató, majd mint utazó kalmárszég, majd mint gyalogsági őrmester öltözökbe, a malvamei Rajnamelliczi előkelő szállodában, holnap francia gyorskosin utazva, mintakutyakállal megrakodottan, holnapután a kaszárnyákban az alisztek közt elégedetlenséket szalagász, naponkint csaknem óránkint went, külsőt és útelevet változtatta.

1836 nyarán, míg a herceg Baden-Badenben időzött, s innen kísérte meg a strassburgi helyőrség megverését, Fialin Nancyban a de Griouart legitímista családnál időzött, s a párisi öszezűkésztől szárlat fogantata, továbbá a strassburgi alisztek közt toborzott. Tudva levő dolog az, hogy a bonapartizmus soshalmen volt igen világát esközűt, így ezen esetben is jól esett neki a legitímisták sötétye, a mire a fiatal Griouart, a ki a vendéi felkelők közt küzdött, Fialin segéditzésre lett, Vaudrey ezredes, Laity hadnagy s mások a strassburgi ezredeket rontották meg; a párisi öszezű-

küvés feje szintén a legitímista de Bruco volt, a ki a hadseregből, minthogy az eskűt Lajos Filepnek letenni vonakodott, elbocsátották. Midőn a terv már megértnek látszott, a legelőkelőbb öszezűkészték légyott-át rendezték október végénjárja Freiburgban. Fialin titrrelméléségre miatt meghűst, Bonaparte Lajos hírből napig várta híbe. Egy nappal elutazása után, okt. 27-én megjött de Bruco nappal ültöröknek. Nem találván Freiburgban azokat, a kiket kerestek, másnap ismét elutazának. Az öszezűkészték így elvesztette a fővezényelt, s de Bruco azt írta a követelőnek, hogy várjanak tavaszra. Ez azonban Fialinnak épen nem tetszett, már két év óta áskálódott, izgatott, a fortélyából kifogyott, s így akaráván magd mutatni, mint a leendő császár jobbkézt, Franciaországot egy programmal szerencsételtte, a melyet utóbb elfogatazta alkalmával ruhája szérbőben is meglette, mely nem tartalmazott más, minthogy az egész ország a más politikai véleményégy elnyomása végett hadi törvényezékek alá helyezendő. Tolakodó előterjesztéseire hábr kedve elvett, helyezvezt Bonaparte a merénylőbe kevesebb erővel, mint eredetileg tervezte volt. Strassburgba ment tehát, a hol G. Fialin már várta. Összeügyöltek az öszezűkészték a lakosok közt 20-én s megosztották a szerencsét. Minután a váru várt táborozók meg megjűttek, noha Excellens táborokba bizton szűkítők, Parquin őrnagy vette magára a hadvezérl jeleket, Fialin pedig saját telphatalmával fogva táborokai száradóssól léptette önmagát fel.

Október 30-án reggel 4 órakor az öszezűkészték találkoztak de Griouart híznál, a hol Bonaparte Lajos az őjt töltötte. Innen az Austerlitz lakatnyára mentek, hol Vaudrey ezredes öszezűkét a negyedik tüzérezredet, s lövegekön 40 frankot osztott ki. Minután az erdies a leendő császár a katonához szölkés, s azialta a csapat a gyalogsági lakatnyára indult, Persigny húsz tüzérről egy különös vállalatra indult, t. i. minden meggyefőkös legértalambanikának elfogására, a ki, szemtanuk állása szerint, úgy reszketett, mint a nyírfalevél. Persigny e főnöki saját maga elfogta, s az austerlitz kaszárnyába vitte; ott először sajátkézzel bezárta a köznönségek börtönebe, azután egy aliszti szobrába, mind oly dolgok, melyeket akármely tizedes is színtől jól végeztel volna. Mig azonban az öszezűkészték ezen ugynevezett feje a lehető legnagyobb lassúsággal a jelenléteken dolgozót véte, azalatt a többiek úgyge gonosz fordulatot vett. Fialin egy 1807-ben Londonban kiadott füzetben, melyet ömögazolása végett írt, azon körülménynek tulajdonítja turgott dugást, illetőleg hogy elhibázta az utat a kaszárnyához, melytől az őjt is elég az hozzá, hogy a reményben eszázár, rögtönzött átkorváltatást a tüzérek mögött elfogott, s a kaszárnyá konyhábjába becsukott. Segéditzésje elékészt, hogy vár halorsázt összahassa. Igénytelen kapitányi jelmezének köszönhetően, hogy hazamehetett, a hova csakhamar Madame Gordon is megérkezett. Csodálatos egy eszme volt az öszezűkészték fejűlő, hogy a vállalat megmúshulása is még haza ment, de mondják, hogy tökéletesen fejűt veszté. s hogy Gordon asszonyának teljes erélyét öszezűkelt szednie, hogy Fialint észre hozhassa. A bonapartéri érdekek itt „Biographie des hommes du jour” ezt így adja elő: „A vállalat megmúshulával Gordon Persignyhez ment, a ki kérésébeesve talált, sirva, zokogva, mint egy kis gyermek. Megkísérte az észroházt, aztán különféle papirokat a kályhába dobott. Csakhamar négy eszendor lépett be mindkettőjük elfogására. Kevésbé agódot magán Gordonnál, mint szerencsétlen Persigny. Egy gondolat villant meg agyában: „Persigny! ki! ki!... adda ide flagon-omat nem tűrhetem már” mefallott. „S csakugyan úgy látszik, mintha hallfál küzdött volna. Mig a fiatal ember az illatos vizet eléje tartá, szemével egy felig nyílt ajtóra kacsintott. Elértette Persigny a kacsintást, de nem segíthett magán, mert erős kézt tartotta. Ekkor az eggyenesedett a nő, s a ki még ifjult a hallál küzdött, neki esett a rendrökörök, a kiegészíté, s ez az ablakon át az udvarnak, a kiegészíté, s ez a kapuánál el es csapashes, szobát fogadott a győztesen házbán, s a napot ott töltötte. Másnap reggel szűltözve, átment a hidra Kehibe. Sarkában volt a badeni rendfőrsz, s Offenburg melletti bizonyosan burokra kerül, ha inasát, lovait,

podgyázást el nem hagyja, s megint az ablakon át meg nem szokik. Hamis utlévelél végre Schweitza ért, s egy egész évig az arenbergi kastélyban elbűvölta; aztán a Raján a Angliába menekült. Londonban kiadta a már említett rópiratot, a melynek kettős volt a célja, először hogy a bonapartismust lábra keltsse a strassburgi földgőz nagytámasz által, s másodsor — és ezt igen érezte, — önmagát kellett kitűznie az ügytelenség, gyávagság, sőt még az árulás gyanújából is. Ezen rópiratban az eskülők oly elmélettel fejtik ki, a mely legelőbb mind rá, mind az egész elhúzó nézre, semhogy itt fel ne hozzuk. „Nevem én óia Frankonban több volt tiz kormányról, az eskű tehát csak p u s z t a f o r m a l a lett, s az esküvel nem adjuk zálogba a becsületet.”

Midőn Bonaparte Lajos kegyelmet nyert Lajos Filop kormánytól oly feltétlenül, hogy Amerikába utazék, s midőn a mai császár szavát megkezsve onnan visszatért, Londonban talála a híu Achates, s most újra kezdődött a régi néta, a régi fondorkodás, eszelőzés. A bonapartismus gyenge töredéke korábbi időkbel. Thiersnek egy pár tükös ügyökévé gyarapodva, képezte az expedíció házával, melyhez Filain Párisban még mintegy húsz darab eszavárgót gyűjtött. Hiányzott azonban a nervus rerum gerendárum, a császári trónokévtől folyvást pénzügyispörökben szenvedett, s e kör a strassburgi esemény által, s az által, hogy a „Le Capitole” című bonaparti lapot alapították, már chronicussá kezdett válni, a midőn egy bankár a londoni búrce melységekben egy genoui mérleget fedezett föl, a ki nagy mennyiségű bankjegyet birtokában volt, mely bankjegyek az angol kincstárnál oroztaték fel. A jövendőbeli császár e felfedezésen el volt ragadtatva, a melyet más inonab becsületézzel első trónhájihoz gróf Montemolin ó előtte visszatartott, elvette a pénzt, s keresztjárat tala a genoui lányank. Később Ropallo (gy hitvánk a vassal), a misébre hanyatolt vissza, a honnan pillanatnyira felmerült. Csak 1849-ben sikerült neki Bonaparte Lajos elnökhöz bejutni, a ki azonban kegyelemkép odavetett neki 2500 frankot, s csak 1852 után fizette vissza, havonként 25,000 frankkal a tisztánlan adósságot.

A bulgáriai kálmán nyomorultalban szervezettel s végződött mint a strassburgi, nagy pénzösszegének dacára is, mely lehetetlen volt volna. Magnan tábornoknak 100,000 frankot ajánlalon fel Monthon és társainak megvásárlására. A hádsereg legelső rétegeiben volt imitt amott párja. Strassburgban hozzáállott egy tüzéreznek, egy elsőrangú erőd parancsnok, most ügyüökének csak egyetlen egy hadnagyot sikerült elfogni, a ki ezelőtt két évvel Párisban önmagát főbe lötte. Strassburgban egy ezred sereglét körölte, most csak egy maroknyi ittas varga és szabó, a kikre ervek adták rá a 40-iki serezed egyenruháját. Strassburgban egy kaszárnyában fogatták el, Boulogneban a parton, mint a hal a 4 láb mély iszapban csapkodva, végördöve.

Midőn Edeburg-Castellán állítotték, Filain a 40-iki serezed őrmesterei jellemzést vette fel, de volt nála egy disztraha is, mint a lovas güdek parancsnokká, a mely őrség akkor csak az ó eszméjében létezett még, de a mely a Párisba leendő diadalmas bevonatásig felállított volna. Olas olvizgatózat árult el bizonyára az, hogy a 40-iki serezed őrmesterei egyenruháját ölle fel, mert ezen szerény öltözék által mindig lelehetet reménye arra, hogy Dükirkirében eszméjéhei magát.

Akármit történt, tény az, hogy 1840-ben, 6-án az őlfőmester a hamis császárt a 40-iki serezed laktanyájába kísérte, s hogy mindakettek megfotották, miután Bonaparte Lajos a pistolyát egy századosra kistűtötte s az emellett első gránátos vitézül lélelte. A nemzetörség gyólyóit izetve egy furdó csolnakba menekültek, Filain, hogy a golyókat kikerültesse a vízbe ugrott, de e mozsára a csolnak felfordult s Cezárt és szerencséséjét a legelső partól kérezte adta; ki érdemesnek vélte, hogy a szerencsétlen császárt a névben elemelő kihalássza.

Az elővizgatólatnál azzal dísekeké Filain, hogy kit tiszet szuronyon megfogadták, s ezen állítása mellett maradt 1840-iki sept. 10-ig s a páirek törvényének előtt is hatékony mondd: „I, jeun, vagyétek el!” De már miután megmondotta

magát s alázatosan visszavette. Büntársalí akként nyilatkozta, hogy a merényletét nem határozottságot, sem erélyt nem mutatott, sőt ő volt az első a ki általános fofársra jelt adott.

A helyett, hogy magát a páirek előtt véte volna, vagy hallgatott volna, a mi hozzá mint politikai ellenfélhez legjobban illett volna, ezen alkalmat arra akarta felhasználni, hogy Frankonban ama különös kiáltványokkal szerencsétlense, melyeket már Strassburgban szebjeiben hordott. Elkézte olvasni, de Pasquier a kóvlatnok ezt mulasztásk talála s a sőt elvette tőle; büszkét tette zsebre kézirát, hogy majd adandó alkalommal újra feltárlja a husz évi börtönre ítéletét. A doulani citadellába zárták. De már 1844-ben Duchatel miniszter megengede neki, hogy Versaillesban egy magán körömba beszéltőlhasson. Járhatott fel és alá a városban, olvasgatott a könyvtárban, ahol véletlenül kezébe akadt az egyiptomi expedíció irat gyamu mi. Mig Bonaparte Hamban a panamai földörsöz átásatást tervezte, addig ő a Nil partjaira gondolt s új emlélel állított fel, hogy a pyramisok miért építettek. Igaz, hogy ő soha se látta Egyiptomot, nem érté sem az arab, sem a kopt nyelvet, a hieroglyfokot nem tudta olvasni, de mindez nem tett semmit, mindezt pótolta eleven képzelméző s már júl. 14-én a tudományos akadémiához iratot nyújtott be, melyben bebizonyítván törekedett, hogy a pyramisok egyedül csak azon célból emeltek, hogy meggyőzték a pusztai homoknak a Nil völgyébe nyomulását. A munkát kiadta vilámszámra, de maig sem jött rá felelet, hihető az író iránti kíméletből. Ez azonban le nem hangolta s 1845-ben vastag nyolcórét követben adott ki erről egy munkát. 1849-ben e mű, hogy követejlőtségek támogassa újra fellemegették, de nem lett eredménye, s tán csak a tiszteletpénnyök birtokosai lettek a könyv egyedül olvasói.

Visszaadta szabadságát 1848-ban a februárius forradalom. Londonban ment, ahol Bonaparte Lajos is élt, hogy Hamból megszökött, s mint concistabler a Westminster parochiában rendőri tanulmányokat tett, vagy az United Service Magazine hasábján azt bizonygítá, hogy a Bonaparte há se nem francia, se nem kor, hanem isten oltasa. Filain a mint szabad lett, mindjárt áskálótári kezdet s azon kérésre meggyűbtatásán munkálkodék, a melytől őly nagy kedvűleg szabadsága helyőzte. Sikerült is neki a nap szeptember 14-én bonaparte pártot, kiket a e párt nagyjából amaz eszelen nemzeti mélyhekekben szervezte magát, minden antirepublikanus gyűlekezetekben tömegesen lépett fel s a junosi felkelésben sokkal nagyobb volt része, semmint ezt hitték.

Midőn az alkotmányozó gyűlésre választások történek (aprilban) Filain is szülőmegyéjében jelölték fel, de dacára annak, hogy fűvet, fűt biztostini iparkodott meleg honfűrezése s tiszta republikánus nézetei felől, tökéletesen meggyűbt. „Tegnap” így ámtá a népet, „még komolyan hittem, hogy nyolczászdós monarchiai szokásának s a republikánus kormányának, a mely természetes célpontja minden politikai tökélynek, egy Napoleon szűkűségének, hogy a közsabadságot biztos alpra fektesse; de ma a februárius nagy eseményen tinn kinyilatkoztatom, hogy a köztársaság teljes odaengedése sem számítal, a nép által szabadságba helyező a egész életemet a nép jószágai szájánál szent tartozásom. Ami ezért, hűbárságot, ézet az isten adott, azt ezentel arra fordítandom, hogy a népet megszabódsam azon egyetlen szolgászáttól, a mely még rája nehezül, a nyomor bilancsától.”

Filain ma herceg, senator, a magán tanács (Conseil privé) tagja, bir 5 vagy 6 millióval, zónkivil a fizetése 400,000 frank, de a nyomor bilancsai még most is csak egy csőrének a nép lábán (ha nem jobban) mint annakelőtte.

Miután az általános szavazatjok első keserű gyűmölése a souverain nép vére iróniájával Bonaparte Lajost elnöknek meghívta, Filain is fontos személy lett. Magasztalták a Rue de Poitiers grófjai, s azon férfák, a kikhez 1840-ben egy szót; itt a fejem, vegyék el, neveiket kiáltványaink Persigny neve mellé írták.

A különöség végett im egy idézetis: Thiers, Molé, de Broglie, Remusat, Piat tábornok, Barrot, Montalembert, Fould és Persigny 1840-iki martius-

ban közösen írták alá s bocsátották közre eme körövényt: „Késleget kivüli dolok az, hogy a rend barátainak sok igyekezetre s kevés pénzre okvetlenül szükségük van, ha a republikánus propagandát elhnyomi akarják. Vaksággal volnának megverve a rend barátai, ha nem látnák át, hogy itt lételek forog kérdésben s hogy sem idejüket nem használják jobban, sem pénzüket nem helyezhetik el okosabban mint így.” — Aligha voltak ezen urak 2-iki decemberben is ezen időtlen, mert a Rue de Poitiersi biztalmán futtatvánál is a bonaparti propaganda fölgyökösége lo.

Mazas és Doulemban volt idejük s alkalmuk erről fölviszagosolni.

Az 1849-ki (máj.) választások alkalmával végre sikerült az álvicome de Persignynek, hogy a Loire departamentum megválasztott, noha Charas ezredés (bár haszaltan) tiltakozott, hogy becsatassék, mert a választási iratokhoz ily név ki van a polgári névjelzőlistámból nem volt melléke; utóbb valami de Marton azt bizonyítja, hogy Filainnak valamely falusi pap rokona élt a de Persigny címmel s a bizonygítételel a belügyminiszteriumban jól ítéltetett állást nyert.

1849, decemberben Filain, a ki a gyűlésben hallgatagságlósá vá tündökölt, mint rendkivüli követ Bernbe küldeték; a hajdani huszár altiszt, a ki még egy évvel ezelőt főmászár eskimál hordott ugyan, de harisnyát nélkül kívüvel ment a Hahenzölleek udvarházt! Mit főzött ott, soha se jött napfényre, némelyek egész bizonyossággal állítják, hogy német császárságot ajánlott a francziáért esérébe.

1851 tavaszán visszatért, hogy egy kevésbé tisztes, de mindenesetre kényes küldetés végezzen, Changarnier tábornokot vászrolja meg. Hiába kecsgette ezt Filain a Connettable kardjával, gyalgatosan felsült, s a royalista lapokban a legkevésellenebbül le lön moskvala. Ki akarta magát mosni a következő levéllel, a mely „Patrie” maj. 1. számában jelent meg: „Nyilvánított, hogy ama látogatás, a mely szerencsém volt Changarnier tábornoknál teheti, oly közlekmény folytán történt, a melyekről őszintén azt hittem, hogy azok egyenesen a tábornoktól kőnek. Hozzáteszem, hogy én erre semmi felszólítást nem kaptam, hogy természetesen a külföldi újságírók ezét sem száltam. Végre nyilvánított az is, hogy a beszélgetésünkről adott közlekmény az „Ordre”, az „Independence belge” s más lapok hasábjain teljesen torzították a hasásk.”

Changarnier tábornok nem tartó mellónak arra, hogy Filaint hazugságlárt megbüntesse, de nevében élt az Ordre: „Changarnier tábornok, a ki azon beszélgetésben, mely felkérérett, tüköt tenni nem akart, előre tudósítá három barátját róla, s közölte velük a részleteket. Indiscretióról annál kevésbé lehetett szó, mert nem volt titkos, s így a tudósítás még ez nap kijött az Independencia, s az Opinion publiche s más lapokban.”

Már szeptember havában tökéletesen kész volt az állomás terv, itt is volt az ideje, öt fővel ellátott Bonaparte Lajos kérelmén lett volna más elnöknek adta helyet, s akkor isten védeltségé! Visszaszűledek volna a szemétsége, a melyből pillanatnyira felmerülték. Nagybátyja történetén habos rajongással esztengve, s terv kivitelére az elnök az austerlitz diadal évgyűjtésé határozta. Filain lett az egész lelke, ő vette ki a megjelölés esztérn a bankból a 25 milliót, a mely a szekérkén volt. 6 ádta át Magnannak, St. Arnaudnak a milliót, Espinasse ezredének 100,000 frank, a más része nem jutott, mert strassburgi és bulgáriai véslele Bonaparte Lajosban kéteyeket ébresztett Filain személyes bátorságá iránt. De midőn a felkelés Párisban elfojtatott, a midőn az afrikai a jog és törvény embereit a vidéken is kikérelték, midőn az nélczedszék azon embernek, kit nem sokkal ezelőt törvényen kívül állónak hirdettek, hűséget esküvének s a pápás midőn templomban az eskű jóváhagyta, akkor újra feltűnt Filain nagyja. Belügyminiszter lett, s az orleansi javok elköszása, a tömeges proscripciók, deportációk, expulsiók, bellebözések, melyek a társadalm megmentésére mind elkerülhellenek, az 6 müvei. Ö vezette az első választások a törvényhozó gyűlésbe, karokoskodott a császárság behozatálán, s a rémuralmat szörnyen fúrtatá a szerencsétlen országban ama 300 ágyuval,

melyekről azt mondá: „hogy azok minden pillanatban készek Bonaparte Lajosra adni szavazatukat.” a mely gyáva s gyarló volt a személyes vesztély pillanatában, nem volt egy mkézenynyi tartózkodása sem akkor, a midőn érzosokk rendeltettek kellett kiadni a földszalt mögöl.

1854 apriliában, a midőn a krimi had kitört, szinte egészségi tekintetből állásit elhagyta, s csak néha napján ment a tanácsba, a melynek 1852-ben lett tagyává. 1855 májusában, midőn Waleyski lett külügyér, Londonba ment követül, ott időzött az Orsini-féle pörig; akkor hazahivattat, s csak a midőn újra össze lett foltozva a barátság Angliával, ment vissza Londonba. 1860-ban újra a belügyét vette áll, hogy a „parlament reformnál” közreműködjék. Midőn néhány hónap előtt a miniszteriumtól búcsút vett, a császár s az államnak tett szolgálatáért, s a császár személye iránt tanúsított hő odaengésért örökös herceggé nevezte; de a gonosz nyelvek Párisban azt hírik, miszerint ez inkább néve miatt történt, a ki úgy látszik határozott előszereettel viseltetik a hercegi címhez.

(Az „Unserer Tage” után.)

Az általános gyógyszer.

Leunis János, a híres híldesheimi tanár nagy becsüt terményrajzi munkájának új kiadásában a második kötethez érdekes függeléklet csatolt, a melyet annál inkább mi is közlendőnek tartunk, minthogy nálunk is nagyon lábra kapott ama kör, a mely ellen a tudós tanár felszólal. Oly uvanys egybeállta huszonnégy-féle csallhatatlannak körülött titkos és általános gyógyszer, s felvilágosítja a közönséget, keressen kimondván, miszerint ezen alább elsorolt seregek legjobbjiban esabban oly dolgok, a melyek csak arra valók, hogy az érzéket zsebjét megtöltse a jóhiszemű rovására. De lássuk a sorozatot:

- 1.) Revalenta arabica, tiszser anyuért árujják, mint a meanyit ér; ártatlan.
- 2.) Goldberger schweizti növénye né dve tíddé s torok bajok ellen; cukor, narancs, és salta.
- 3.) Jegerces növény bonbonok dr. Kochtól, gyártya Goldberger; mellbajok ellen. Hétszer drágább, mint a szaladok cukor, (malta cukor), de nem segít jobban.
- 4.) Mósóvíz Kummerfeldtől, mindenféle borbaj ellen. Kénvíz, kevés káfor és kútviz; egy üveg 2½ tallér, (értéke 3 ez. garas).

Tíz nap története.

— Sept. 26. —

Az írőkörök tegnapielőtt este melyen megdobbent a gyász, melytől a melytől a virátnal és góboron jött, mint villám a derült égből.

Reggel még tanu valánk egy nagytrétekről fiatal barátunk munkálkodásának, hallottuk lelkes terveit és tüzeit szavait s néhány óra múlva már azt suttogták róla, hogy — gyólyová agyában — halva lehet a kereseti öt melletti kis erdőben.

Alig tudtuk elhinni a gyászúrt, melytől megmeve és könyves szemmel beszéltek barátai és ismerősei, míg csakhamar megérkezett a hivatalos tudósítás is, jelentve: hogy Reviczky Szervé csakugyan ott fekszik a Rókus-körház halotti padján.

Nekünk, a lapok mindennapi tollvivőinek, nincs nehezebb és kínosabb kötelességünk, mint egy-egy elhunyt barátunkról beszélni akkor, midőn szeretnénk magunkba vonulni, hogy némán sirassuk őket. A megdobbénés és fájdalom első percei a legkevésbé valók arra, hogy illően mondanhassuk el: mit vesztünk egyik és másik társunkban, ki örömnünk, reményünk vagy büszkeségünk vája. Hátt most, midőn egy gyászvezzettel, egy rendkívüli sorsral állunk szemközt, melytől oly hamar lesújtott egy fölvyást nóvó, gazdag ágaztu fiatal élőft, melyet az idő, (ha a sors kedves neki) kétségkívül dús koronával ékesített volna!

A lapok olvasói szintén megdobbénással pillanthatk meg gyászkeretében azon nevet, melyet pár nap előtt még közgazdasági cikk

5.) Lillionese, széplő víz; fűszerezett hamuszir; egy üveg 25 ez. gar.; talán 3-at ér.

6.) Dr. Boerhardt áll herlini orvos a növény-szappanna; zöldre festett s néhány olajjal illatosított tét szappan; névnyét nékült.

7.) Le Roi növény-törésája, melyet Ohme és Müller terjesztenek Braunschweigből. Egy rakás össe-zsivós szedett névnyésmond; azt állíjják a gyártók, hogy 70-féle bajban csallhatatlan gyógyszer.

8.) Rowland Macassar olaja; falolaj megírtevir gyantaoldattal s megfestve az alkalma gyökérrel.

9.) Vonnaryléli (Electromotorische Essenz), dr. Romershausenól. Terpenin és rozmarin olaj alkoholban feloldva. Hasznos ír, minden eddig ismert és még ezután ismerendő nyavalyákban (?).

10.) Dr. Lang tisztított lapdacsai, korom, kalomel, 48 darab egy tallér!

11.) Morison lapdacsai mint vértisztítók ajánltának; erős hajtszerekéből áll, igen ártalmas, s e miatt több államban ellitottat az árulás, valamint Mőhírke gyógyszerész osztálylapdacsai is.

12.) Laurentius „személyes ollalom” cím alatt egy füzetlet adott ki Lipsében egy célből, hogy a betegre rájesszen, s azok rögtön az iróló dicsért erősítő tincturához nyuljanak.

13.) Keleti szörvesztő, meszet és hamagot, tehát két igen erős anyagot tartalmaz, gondatlan kezelés mellett könnyen veszedelmes bőrgyuladást okozhat.

14.) Anadoli, vagy keleti fogtisztító; gyártya Kreller Nürnbergben. Keményítő, szappan és kevés olaj aether, 20 ez. garas, — mástelel ér.

15.) Cholera ellenes sav.

16.) Bullrich sava, vagy vegyész általános tisztító szar.

17.) Igen sokféle szemvizek (Hette, dr. White, stb.).

18.) Hősök nyavalyatörés elleni szere; 3 rész faolaj 1 rész cukor. Egy tívve 4 6 tallér.

19.) Spiritus Bohemi, gyártya Cardini dohánygyáros Frankfurtban M. m. Az áruló azt állítja: rögtön meggyógyít mindenféle fogtájást. Áll horszszból, káfor és szegfőlyajból. Egy üveg egy tallér, (ér 3 garast).

20.) Foggyöngyök (Anodyne neklae, azaz fájdalomcsillapító nyakszalag). Áll csontvagy (elefant csont), nemü anyagból s a nyakon hordják.

végén, s egy lelkesítő fölhívás alatt olvashattak. Senki sem hallá róla, hogy beteg; hisz maga volt az ifjú ér és egészség megtestesülése; senki se hallá, hogy kedélye lankadt, s szíve meghasonlott; hisz mindig tünt és fáradni vágyott, s csak néhány nap előtt fözött ki egész lelkesedéssel egy oly lobogó, melyre e két szót — megindulandó lapja címet — írta: „Anyagi érdekeink!”

S e szép, dőceg ifju, e nemes törekvésű szellem, ez anyi reménynt kelte tehetőség, ez ifjak barátja és nők kedvence, — nem egyé, mint életlen rona, ma még a ravatalon, holnap még a sírban. Egy tavaszt siratunk itt elfagyott lőmbjában; egy lehellenő vívt szép jövőt gyászolunk; s anyi, esírásban odaltet eszmét temetünk el vele.

Nem kutajunk gyászos végzete indokát; nem ismerjük a nála lelt sorokat, melyek öngyilkosságról tesznek vallomást; a valószínű híreket sem kívánjuk elmondani, melyek úgy beszélnek róla, mint egy szomorú párbaj áldozatáról; — elég az tudni, hogy oda van, s örökre elvesztettük őt.

Rövid élete, melyet sok jáz közt fölött meg, elég okot ad arra, hogy könyekkel és megemlékezéssel áldozunk neki, midőn már nincs több közzötünk.

Hat vagy hét éve lehet, midőn neves előzör jelent meg az iradalom terén, ha jól emlékezünk a „Budapesti Szemlében,” egy külföldi könyv ismeretése alatt.

Az írők — readesen, mint az élők — eleintén bímbólt hajtanak, tarka virágot hoznak, s csak később termik meg tápláló gyümölcsöket. Így a nagy tudósok is, (példáin egy Szalay, Eötvös

hogy a gyermekek a fogzásón könnyen áttessenek. Vagyonos, gondolkodni képtelen fiatal házásokra számított a gyáros.

21.) He im fogírtya, ezer jó fü (farnics), s kevés moschából áll; darabja 2 tallér, ér pedig 4 garast. S a többi!

„Mundus volt decipi, ego decipiatur.” csaldóni akár a világ, tehát csallatságos, mi azonban örüllnek mindannyiszor, ha értesülnék esik, hogy egyik másik vesztésé házútsáta a kérdök csallakot, s a magyar közönség házútsáta alkalmaj mindig közöljük a fennen körülött gyógyszeresek miltét, s kötelességünknek ismerjük, hogy minden eféle csallósoktól ólunk telhetők megóvjuk.

Száz arny jutalom.

Fel honomnak tetre kész vitézi,
Nyíva im versenye a soromp;
Száz arny jutalma annak, a kit
A kitűző nyertesnek kimond.

Száz arny szép pénz e szük világban,
S ágyóin mind magasra rög.
Rajta, rajta! kész szerencsegyermek
A ki elnyer ilyen koszorút.

Es a hősök kizuhomokra szálnak;
A költőnek zendöl eneke;
S mintha tündér szöla a kobozól
Oly igazón szép a dalzene;

A tudós éjjelt nappallá téve
Ír csodásan melyszónk művet;
A művészek alkotó kézzel
Testet öltö gőnsök szület;

Es lerakják lánegzők gyömlőcsét
A verseny dús asztalára mind,
Homan a hirs s győzelem sugára
Száz arny kíséretében int. —

Szép, szép mindez, — mond a díjkittző, —
Csakhogy a föltet másképpen áll;
Nyertes az, ki tincturát dacára,
Még egy élő avábbogórt talál.

Csalomjai.

bőr sat.) legelőzör költemények és más szépművek írsávját lépnek a közönség elé, s csak aztán térnek a tudomány kevésbé csillógó mely aknáiba. Eképp már magában az is meglepő, ha valaki azon kezd, a min más végezni szokta.

A mi szerencsétlen végzett barátunk e meglepő és kiveteles írök egyike volt. Nem vitt ő szerkesztőségekbe áradó költe-ményeket s értelmes novellákat; szépműtani cikkek és közgazdasági tanulmányok képeztek mindjárt legelső munkáit.

Emlékezem, hogy néhány év előtt, írói pályáján kezdetén, mely szomorún beszél az oly időről, melyre alig árt tét az ifjú érök kiféjlésének, s ugyanakkor mily lelkesülten szírtl a nagy szónokokról és államférfiakról, különösen Pittől, ki — már akkor — eszményképe volt.

„En is szeretem a költőket, — mondá: — me itt is egy cikk, melyben az olaszok Prati-ját és Leopardi-ját akarom megismertetni a magyar közönséggel; de más habér az, mely után becsávgyalom szomjaz. A szónoklalt, a politika, az állam-tudományok, ez az, a miről én álmodozom. Nemde, mely szomorú ez a közérzés!”

Miadmellet nem csüggedt, sóg ére tanult. Csodáin lehet, hogy — élven az ifjúság és élet örömeinek is — oly rövid idő alatt hogyan tanulhatt annyit, nyelveket, szépműtani és külföldi tudományokat. De rá szűlvevén, könnyen elájtott spókat mindaból, a mikben — egy jobb idő jöttével — kitűnni hajlott.

Midőn a fővárosba jött, a legelső politikai laphoz, melyben neve annyira ismeretessé vált, a

legkitűnőbb emberek biztatták s bátorították: hogy tanuljon és haladjon tovább! Reményt helyeztek képességeibe, s egyszerre éleszték és csillapították tüzet, mely — mint minden hevesebb vérszárnál, — nála is hajlandónak látszott némi túlságosságra. Sokat írt, tán többet is, mint kellett volna. Semmi felülből mozzanat a nemzetgazdászati, egyesülés és vállalkozás terén, nem került ki éber figyelmét; s e fiatal ember — tele költői lánggal, érzelmeivel és becsvágygal — rövid idő alatt úgy megbarázdálta a számoikat, száraz statisztikai adatokkal és anyagi érdekekkel, hogy a ki közleményeit olvasta, a nélkül, hogy őt ismerte volna, bizonyára minden egyébrek gondolatába volna inkább, mint egy dőlecg, szép, s a női körökben is mindig örömet látott huszonhárom-huszonnyó éves ifjúknak.

Szakértők sokszor fődzték föl hibákat munkájában, de megtudván, hogy azok egy pályakezdő fiatal ember munkái, rendszeren bámolni kezdték, hogy csak ily kevés hibát követ el oly ügyekben, melyeknek megismeréséhez gyakran egész hosszú élet és mindenesetre sok tapasztalás kell.

Becs- és dicsvágyó volt, mint minden tüzes szellem, mely magasra tör, hasonlón Longfellow ifjúhoz, ki kezdől sosem ereszi ki a lobogót. Nevet kívánt szerezni, s ezért tevékenységét sokféleirányban terjeszté ki. Ha egy-egy kedvenc tervére nem volt kedvező az idő: rögtön tudott találni mást. Ha a politika szűnelt: csatláozott a hanyaló színház ügyében; ha a közzgazdászati ügyek körül nem volt elég tenivalója, szerkesztett évkönyvet a szülőködők javára. Néha fölkeresett egy-egy gyülekezést, s kapott az alkalmon, ha szónokolhatott, s mind a kik csak hallák, egy szíjjal vallák fedőle: „egyor mily kitűnő szónokká lehet!” Ki hitte volna, hogy ez az „egyor” — ő rája nézve nem létezik?

A természet csak igen ritka ifjút áld meg ennyi hatalmas eszközével a nagyramenésnek. Tüzes szív, fogékony elme, tanulás vágy és tevékenység, ritka szép alakkal, kifejező arccal és feltűnő modorral voltak párosulva nála.

Istenem, csak voltak! A kinek még tegnap a baráti szeretet melegeivel szorított meg kezét, arról ma már úgy kell beszélünk, mint egy tehetetlen, romlóadó halottról. Egy kis golyó elég volt arra, hogy ennyi nagy reményt egy szempillantásban megsemmisítsen. S a mi legszomorúbb, megsemmisítő a remények pezsgő kordában, a forrás közepére, mielőtt e szép hivatású lélek leválkötözte volna mindazt, a mi hozzája nem való, s mielőtt egészen megtisztulhatott volna a tüzes fiatalág hibáitól, melyek együtt teremnek azzal, mint aranyval a kőszalak.

Sok időbe fog kerülni, míg ez érdekes és szeretetreméltó alak, minövel csak ritkán találkozik, elhalványanuland emlékeztünkben. Törekvéseink között sokszor eszünkbe jutand, hogy ő is hiányzik már az irodalmi sorokból, melyek mindig gyűrlének, és — fájdalom — csak igen ritkán nyervehnek kipótlást. Emlékeink fogunk lobogó lelkerre, mely ragadta, néha, mint állást a tüzesézer, majd mint Páthont a nap. Nem fogjuk felelni lo vagias barátságát, mely sokszor túlságokra is hajlít, és szép jellemvonásait, melyek előttünk annyira becses és szép látást szavat.

E szép vonások egyik legsebzibike volt azon szeretet, mely szüleit iránt folyvást tanúsita. E szülöket, kik egykor gazdagságban éltek, s később elszegényedtek, folyvást segélni törekedett abból, a mit kitűnő munkájai éjnapon át szerzett. S mily kétségbeesve látuk egykor, midőn szomorú hirt vett megbetegült gügaról. Összesapta könyveit,

lembé vesszük irodalmunk jelen meddő viszonyait, melyek köz éveken át alig támad oly tehetség, melyről előismeréssel szólhatnánk; akkor — aldobva minden tartózkodást — föl kellett volna kiáltanunk: ki bírná eltálni és kifejezni azon sok és nagy veszteséget, melyet e fiatal író kora kimmulása okozott az irodalomban és közéletben egyiránt!

De hiába minden szó, könyv és emlékezés... a sir nem adja vissza áldozójait; — ő elment örökre, s utána csak egy elejtett bogár maradt, melyet vajjon ki és mikor fog kezdve ragadni? —
Míg mi e szerencsétlen ifjú barátunk sorsa fölött tüpöregünk, kit nehány nap előtt még annyian irigyletek, s kit ma már valamennyiünkön szűni kellett: azallt az ország keleti felén. Szatmár piacán egy lelkes tömeg nagy irodalmi ünnepeit tartott. E halhatatlan író és ember, a c s e k e k ö l t ő emlékezetét ülték meg, leleplezés által azon szobornak, mely közadakozás folytán Gerenday szobrászati műtárában készült.

Nincs részletes tudomásunk ez ünnepe lefolyásáról, de kétségtelen, hogy az a lelkesedés, mely Kólcseynek maradó emléket állítta, egyszermind e napot fényessé és a nagy férőhöz teljesen mellőví is tudta lenni.

A megállapított sorrend szerinti voltak szónoklatok, ágyulások, zene, költemények, diszlokoma, népművek, műkedvelői előadás, s este nagy kivilágítás.

Valószínűleg ezekre ajkain zendült meg az ünneplő költő himnusza: „Isten áldd meg a magyart.”

És e ritka ünnepen, mely az irodalomra nézve különösen öröndetes esemény, a magyar akadémia és Kisfaludy-társaság együtt egy levelező tag (Greguss Á ur) által volt képviselve, miután az utóbbi szépirodalmi ügyeknek oly későn jutott ezébe felszólítani egy pár költőt, hogy azok minden jóakarattal mellett sem utazhattak el.

Ma, midőn az irodalom, s különösen a költészet iránti részvét oly fenyegetőleg hanyatlak, föl kellett volna használni ez alkalmat is, hogy a népet a szép és nemes iránti fogékonyságra lelkesítsék. Mindkét társaságnak egész küldöttség kellett volna választania, hogy tekintélyes tudósok szónoklatok, s ünneplő költők szépírók előadás által emeljék ez tünő fényét.

Mi gyakran szoktuk emlegetni, — mert van is ok rá, — hogy a közönség nem tudja eléggé méltányolni jeles íróit; s íme ma meg kellett érnünk azt a kudarcot, hogy még irodalmi társulatunk sem képesek illő hódolatot nyújtani egy nagy költő szellemnek. Kinek emlékezetét mindig szent maradt.

Vadnai Károly.

Veszprém.
(L. szövegét a 326-dik oldalón.)

és — könyekkel szemében — sietett haza. Nemes szívű fiú, és gyöngéd testvér volt.

Ennyi szép tulajdonsága mellett, ki látni többé hibát, melyek az ifjuság, lelekgazdagság és önérték hibái voltak. A természet úgy akarta, hogy a legszebb virágnak legyen tövise, s ép azon lenyék. Kinek létezésé sokaknak oly drága, gyakran kockázzák életüket, melyet pedig nagyon kellene kiemelni.

A fájdalom, melyet valamely kedvencünk elvesztésén érezünk, gyakran mint a kő, megagyisítja előttünk azon alakját. De mi ezáltal megdöbbentünk azon erőszakot, hogy egy életűr biggadt ítéletével szőlünk — oly gyászosan elvesztett barátunkról. Nem mondtunk róla sokat; sőt ha figye-

** (Szerkesztőség) lakváltoztatás. E lapok szerkesztője Szokoly Viktor sz. Mihály napjától lakását a dohány-utca 1-ő szám alatti házába, a „Szegedi kávéház” szomszédságába tette át, amiért a kéremly látogatásokat a levelek címzését ezentül ide kell intézni.

Vidéki hírek.

— (Kölcsey szobrának leplezési ünnepsége Szatmáron) — mint a „M. Sz.”-nak sürögnyögik, — máj 25-én nagy fényvel tartották meg. A résztvevők között számlát jelentek meg. Szómlákat tartottak: Gyene, Gregus és Luby urak. Délben fűvészek látkörmök, délután népművészek, este kivilágítás, diszelszálás a színházban a vége tuncmúltság.

— (Ő cs. k. felsége Komáromot) m. hó 20-án látogatta meg, az újonnan készült erődítések megtekintésére. Ott mulatást adott megsemléte a csapatokat és várműveket, mire a fogadás következtet, mikor is a hg-priász, több megvyes püspök, s magának és nemesek Komáromból és legközelebb környékről, fejezték ki fő megköszönéseiket. A polgári tekintélyeket a kir. helytartó őrcja mutatta be. Két órákor volt a hídvérés, 4 óra után pedig őgze a görvi vaspálya külön vonatán Bősbe visszavontak.

— (A kolozsvári lövészcsapatok) sept. 20, 21 és 22-én előg délen folytak. Az első cs. díjat, 500 db aranyt gr. Pálfi Pál, „Transylvaniana”-ja; a 300 aranyt h. Wessendényi Ferenc „Antár”-ja most 3-zor; az erdélyi díjat (1000 ft) gr. Bethlen Sándor „Csinos”-a nyerte el. Legérdekesebb volt a második napotól szakérvényben, melyben a pályatér Kolozsvártól Apahidáig és vissza, 19 angol mérföldnyire terjedt. Előbb 100 arany díjra három négy lovas fogat versenyét, melyek közül a Tisza Lászlóé nyert, 71 perc alatt járta meg a pályatér. Egy órai pihenés után a nyertes négyesből két lovat kivettve fogatán, második is ezek éreketek be elsőnek.

— (A nőgrádmegyei nemzeti intézet) melynek célja a szorgalmas, jó erkölcsei s a magyar nyelvben legjobb előmentelt tanulókat, s legelőbb sikeres fölköltőket jutalmazás, 16 évi tanulást után ismét fölkölt. A Balassa-Gyarmant tartott kéreget az intézet előkötő Desseffy Ottóé választotta. Az egylet alapítóké mintegy 20,000 forra meg; s még ez idén 500 forint jutalmat jutalmazott.

— (Halálözse) Bárfay József, a hat év előtt elhunyt Bárfay László özvegye, a jó hazánkat egyike a napokban elhunyt. Érdemes érefelt — írja a „M. Sajtó” — a nyilvános ént mezején, a tudomány és jó izlés barátja, a nemes zívénél fogva kedvelt mindazon körökben, melyekben megfordult. Így korbán, bátyja oldala mellett, tanja volt azon „tudós körök” megalkalulásán, mely akkor az irodalom jobbjait egyénisé, s melyből később a „Kisfaludy-társaság” fejlődött. A bácsmegyei főispán, mint királyi bizalmas oldallán, munkák részt vett az 1844-diki tuzolajoz mozgalomnak lecsillapításában. Béke hamváira.

— (A zentrali esakta évnapját) m. hó 11-én a porocsi ligetben. Zené mellett, lakónakval és táncmulommal ötök meg. Ugyanez alkalommal színi előadást is rendeztek, Sipes társulata által.

— (A szegedi vasút) Erdély területén is egész hosszban megkezdék. A pónák fel vannak állítva, a földcsúny meg és szekérről magban foly a munka. Magyarországról a munkások gyalog és szekere, gyermekeiket tárgyonként tova, egyére érkeznek. — A marospartú lötekek, okula az ide áradáson, igen magasnak lesznek. A vasut-vonal Alvincót mindentől a Maros balpartján halad, Hlyénel aztán átcsap egy hídon a Maros jobbjárára.

— (A szegedi színházat) f. hóban Latácz daiszíntrássa nyitja meg. A színeszet Szegeden is alkalmazmán állandó csarnokot fog nyerni. Legelőbb Bainville József építőmester erre vonatkozó terjeztárt már benyújt a városi tanácsnak.

— (A szágrábli parmakállítást) kéjvona a többi fogak megfogadását. Erre névze egy zágrábi kereskedő Kalabur ur kapott engedélyt, mely a bndát vonalra is szól. E kérvénynek a jövő hó előjén, nevezetesen a díjak kiosztása alkalmára rendelkeznek.

— (Szabó Károly) jeles történetudomán a közéletből marosvásárhelyi kirándulásának alkalmával nevezetesen történeti fölfedezéseket tett. Így a parajdi mulatás alkalmával a gróf Teleki család nagy levéltárát fölkutatván, egy taláta, hogy ez megmérhetlen becsú

kincseket rejt magában Erdély történelmére, különösen az Apafi korbához vonatkozólag.

— (A kolozsvári jogakadémia) az új tanév október 1-én kezdődik. E jogakadémia a mult iszkolai ében 145 joghallgató volt, kik nemzetiségére névze így oszlottak meg: volt 75 magyar, 40 székely, 3 német, 15 oláh, 4 román, 1 tót, 2 izraelita; vallás szerint pedig: 61 rom. kath., 12 görög kath., 31 helvét hitvallás, 4 ágostai hitvall., 25 unitárius, 2 izraelita.

— (Ujbecsén egy fiatal katonán) az ottani furdóben meggyilkolt egy 20 éves leányt. A holtát 4 gúnymók közt röjték, s ezt meggyújtja, így akarván eltitkolni borszort tetteit. Azonban már átadottak a rogtónföldi bíróságnak.

— (Óriási vadkan) Báró Jósika Lajos görbői főispán egy vadász óriási vadkant lőtt. Hossza egy s fél hüvelyk, feje maga husz hüvelyk. Négy mássa és hatvan fontot nyomott.

— (A nagyszabeni törvényszék) előtt m. hó 10-én folyt a végtérnyalás „Vassille lui opre Vladu” 20 éves oláh napszámón pörében, ki arról van vádolva, hogy 60 éves atyját saját házában kézsárszakkal meggyilkolta. Az eset, mint azt a vádlott mostohalánya elbeszéli, következőleg történt: A házelék mindnyájan leülteasova, már aludni tértek, midőn az atya ismét fölkelte a fiát, hogy jöjjen vele im. Ez alkalommal atya és fia összecölöztek, mit az anya látta, megrohant. Midőn visszatért, férje védenek fölkelt a földön, a fiú mulatolmányt az apa holtteste mellett. Egyéb tanúk is ugyan így beszélik el a történetet, s az apagyilkos — ki kilöbөнө mindent tagadott, azt állítván, hogy igen itas volt, s nem tudta, mi mi eszelésköz — tekintettel fiatal korára 20 évi súlyos börtönfogságra ítélték, mely ellen föllebeszt jelentet be.

Bécsi hírek.

— (A lembergi fogházból) a felségéretés miatt 6 évi súlyos fogságra ítélt Wederchowsky Ódon megszökött. Női ruhákba öltözve, a szomszédságtörbőben látogatósan volt néhőz családotzait, s így sikertől megszöke.

— (Az újabbban lefoglalt nyomtatványok) két vannak: a „Militár Ztg” 50-dik száma, s ezasedőre két egyéb angolnyar megérkezésű napsajt. „Die Verdianste der Páste in Ungarn” (A pártéi érdekel Magyarországon), és „Törvényben olismert egyház baltalmazása miatt; és „Garibaldt, Ilmense Held und Schwert” (Garibaldi, Olaszország hőse és kardja), felségéretés miatt.

— (Az országbíró lemondása) Bécsi lakok írják, hogy gr. Andrásy György lemondása leg felsőbb helyre már benyújtott, de még nincs végleg elfogadva, néma érestités körökben nem léteketeknek elfogadának, s utódján gr. Török Bálintot emlegetik.

— (A államnyarvak eladásáról) a bécsi s külföldi lapok fölvsáv vezérkéziknek Schulhoff az Esterházy her. jószágának bérleése, s tárgyban graktaren értekez a pénzügyminiszterrel, valamint Langrand Dumonceau is.

— (Pogányok Ausztriából) Az utóbbi néposztásokból ivelben, a vallásrovat alatt két pogány is van feljegyezve, két galicai cigány t. k. kik semmiféle vallást nem akartak bevallani.

Külföldi hírek.

— (A mexicói önkéntes csapatok) Ausztriából került ki a legelőbb katoná, de Németország s Európa több állama is képviselve vannak. A csapat 2889 emberből közöl, midőn a nemzetiségi névjegyzékek kizárólag, majdnem mind beszélt németül. Eredekint szerint a külföldiek kivételével volt 898 német, 1442 szász, 341 magyar, 141 olasz.

— (Az oroszlelkűtközöt után) a nehézes sebesítők között volt egy közölgöset káplár is, aki egy szétpartant granától borszortól meg volt tépve. Két orosz is foglalkozott a metélésével, s minden idegét s ercét a tüdőse sebekben egy fogtatott el a cölök sorokkákkal. A fu ezalatt a pípát se tette se a szájból, s meg sem jötték. „Nézetem, szék egy porosz tette a mészáros; már ilyen tőrökbe csak egy német köpés.” — „Kérem, szólt fel akkor a sebesült; — az magyar fogya.” Már ezt meg sem hagyhatta feljajdulás nélkül.

— (Peilner János hazánk fia) hallárol értesítik Amerikából Xantus János. Az elhunyt Pozsonyban született, a forradalom alatt honvédsélt, az Egységtitálommal rendes hadsergében az egredői magyar volt, ki tisztii állást vett. Aug. 25-én, midőn or-

nagy méltóságúban az első dragonyos ezredet a nyugati telegraph-vonalok védelmére vezényelte, egy portyázó önben csapat által megmátadtván, a csatározás közt sebekkel borítottan esett. Fejlen jó névzet volt az eszakamerikai hadsergében, többször kitüntette magát, és több ízben — érdekes természetudományi gyűjteménye által — az amerikai tudományok nagy szolgálatot tett.

— (Historiai asszony) a napokban végre be roppant tetszéssel fogadtott vendégüléteket Messinában, honnét Kossuthnakapolya meg, hol szintén fölép. E művészi kurtája bővögésével Párizsban fog hosszabb ideig piheneni. Legelőbb vendégüléteket Messinában 2670 lírát jévedelmzett.

— (Pommerais pöré.) Az élethitaozó-társulatok 5000 örökösének csakugyan kifizették a bocsitást 150,000 frankot, mitnán csak két évet szünetelt meg a új szerződésnek; az öngyilkosság s a párbajban halál. Pávné asszonyt megmérgezték, s a halálát bűnmerénytel okozta is, örököséi, kik még gyermekek, teljesen ártatlanok.

— (Speke kapitány), a Nilusforráskól kires fölfedezője, Bathnal, hoi a briti asszonyt öléseit tartja, életét veszté. Vadászatra ment, midőn egy alacsony falat át akarna ugrani, löveggyere elcsúszott, a göggye mellét furta keresztül. Speke 38 éves volt.

— (Varsóban a rendőrség) jelenleg a papírkecskészekben lévő acéltalakat foglalja le. E talakot ugyan egy kereset, Mária-kéj, egyfjén sas, vagy egyéb gyárti egy látható. Eután csak egy acéltalakat szabad írni, melyeken semmi jég nincs.

— (Liszt Ferenc) meghívta Rómába Bertha Sándor által névze használták, aki egy nagy mester közvetlen közöleben folytathassa zenészetii tanulmányait. Minthogy Liszt Weimarból lett előkötözése óta nem foglalkozott tanítványok kiképzésével, ez a fiatal művésze mindenesetre nagy kitüntetés.

— (A francia császárné Schwalbachban) a lapok köztí rendezése a „Journal des Debats”-ot s az „Independance”-t olvassa, s az ottani közölkönyvart is gyakran igénybe veszi. Azt is beszélék, hogy Hugo Victor műveit választotta ki olvasmányul.

— (Konstantinápolyban egy utazó) az ott tartózkodó menekültek közt Grimm Istvánval is találkoztak, ki a Kossuth-barátság egyéretészet vezetője. Grimm jelenleg török ténny, szolgáltatású, s igen szorult viszonyok közt él. Legelőbb kívánsága, hogy visszatérhesen hová.

Vegyesek.

— (Vámbery és Duka Angolországban) a „British Association for the Advancement of Science” idei nagy gyűlése Bath városában tartott. Rank névze a gyűlés azért is különös érdekel, mert nemzeten két jeles fia, Vámbery Armin és dr. Duka Tivadar által volt képviselve. A föld- és népméretet osztály a „Bath Chronicle” szerint, Sir Rodrick Marchison előkötötte alatt sept. 15-én szókatlan színen tudósok által volt látogatta. Az afrikai utasok közül volt a nagybíró dr. Livingston és társa dr. Kirk; továbbá dr. Barth, Burton és Grant kapitányok, és Mr. Francis Galton. Dél-Amerikától Clements Markham és W. H. Bates urak képviselték, mind a Lettó utasok a föld- és népméretet osztályt. Sir Robert Schomburgk Siamból jött, hogy a gylés tárgyalásában részt vehessen. Az ott Archipelagusról Mr. John Crawford és Mr. A. R. Wallace értekeztek, Kiot-Indiáról pedig Sir Henry Rawlinson tábornok és mások. Vámbery Armin hazánk fia, ki Khivát, Bokharát és Szamarkandot beutazta, a turkómánokról olvasott föl értekezést, ott voltak Oroszország részéről Jerotjeff ezredes és Hlipin ur Pétervárról. Az előnk, Sir Rodrick Marchison magasztalva emellek ki megnyitott beszédekben Oroszország legelőbb nagysejten fölkötözött. A mint írják, az orosz urak főkéj azért jelentek meg, hogy Vámbery hazánkfiának közö-kséjii tapasztalatait előkötöljék. Dr. Duka Tivadar, noha csak látogatóba ment Bathba, az E. osztályban bizottsági taggá nevezetett ki. Vámbery a nyelvtudomány és népméretet vitátszóban elő ént résztvett, hogy Sir R. Marchison megyerő beszédekben „Zealous Hungarians”-nak nevezte. Vámbery munkája nov. 1-jén kerül ki sajtó alá.

— (Lassalle párbajáról.) Lassalle az ismeretes socialista párbajának olai felét (melynek mint tudva van, közéletből állózatott), Herregh Emma asszony az egykor híres költő neje és Lassalle barátjának a következőket írja: „Dönneges k. a egy bajor követségi tan-

coso leánya, Lassalét, kit Berlinből ismert, először kereste fel, s mintán egyedül sok órárt töltött vele, így szól hozzá: „Nőgyám, úgy velem a mint akarák.” Lassalé heves szeretői a kiasszony, de előbb a törvényes utó leánya felszámolná. Dönögies utat azonban sehogy sem lehetett rebálni, hogy leánya kezét Lassalénak adja. Az utóbbi Schrenk bajor miniszterhez is fordult, ne engedje meg, hogy Lassalé kiasszonyával atyjá erőszakosan bánják. A miniszter ígérte, hogy minden leendő megtesz s elrendeli, hogy hivatalosan jegyző előtt vételessé váljék a k. a. nyilatkozta, hogy semmi erőszakot sem szenved. A k. a. nem akarta hivatalos jelleggel e nyilatkozatot tenni. De úgy látszik, hogy e közben erőteljes megmozdított, mert midőn Lassalé, Rostow által találkozára kérette föl, így szól: „Lassalé ut sokat szeret beszélni. Két órával nem érme be, s ez utant.” Midőn aztán Lassaléhoz lát lángoló levele, s azvan: „Nőgyám!” — stb. emlékeztet, úgy, hogy jelenlevő atyjának kellemetlenül érezte magát, úgy frívól kifakadókat tett, hogy még Rostow is, ki mint régi katonának meg szokta a híresmet, így felindult. Midőn Lassalé a k. a. érteletnek e megváltoztatásáról értesült, egészen megkönyömből, s mint valaki, kinek szeméiről csak most hull le a hályog, kiáltott fel: Hála istennek, most ismét szabad vagyok! — Ezután Dönögieshez, s Rokowitz urhoz, mint a k. a. végölényéhez így sértő leveleket írt: „Vért kell látnom!” — így szól Lassalé. A párbaj elkerülhetetlen volt. Az első előtte való párbaj tisztelővén gyakorolta magát. 150 golyó lött célba. Lassalé megvált ént. Fatuzsmeri biztonsgal szánított arra, hogy elhagyja a végölényt, aztán az atyjá lött meg, de onnaga nem fog megsebesülni. A párbaj megtörtént, s eredménye tudva van.

*(Mog talált gyilkos.) Nehány hét előtt Angliában Brig nevű ember egy vasúti kocsiában megölt. A gyilkos kiktatásában a rendőrség rendkívüli tevékenységet fejt ki. Valami Müller Ferenc nevű német szabólyéru irányult az egész gyűgy, ki azonban már többször hajóra tárt, s Amerikába ment. Erre a londoni rendőrség embereit győzőzáró utlette, mely hamarabb volt New-Yorkba érkezézend, mint a nehány nap előbb elindult vítorlás. New-Yorkban Müller a hajóbilli kiszállásban csalgány elfogták. Megtalálták nála Brig kalapját és óráját. Az óralancot becseréltve volt egy ékszerárnyalót, két a rendőriök magukkal vité, azonban rá ismét Müllerre. Az Etna hajó Liverpoolba s onnan Londonba szállították. Az utón mindvégig derült volt. Lánct nem alkalmazták rá. Étványa jó s nagy kedvtelésű olvasta Dickens „Pikvikk”-jeit és „David Copperfield”-jét. Kibőszélt a „Daily Telegraph” leveleire, sőt következőleg rajzolta. Ez emberről nehezebb jó leírást adni. Kiszétséges kínözés fiatal német, széke hajjal, a binás és ravaszsg végletlenül arcán s tökéletesen hírsz látszik azon erővel s ügyességgel, hogy Brig uralt elethalára dukolhatott. A German Legal protection Society, mely Angliában a németek törvényes oltalmára fennáll, gondoskodott, hogy Müller a legdrágább londoni ügyvédek egyike védelmezze. Az első vallását már megtörtént, s a hét különböző tanu vallomása után minden körülmény arra mutat, hogy ő követte el a rendkívüli gyilkosságot.

*(A világ legnagyobb fája.) Egy utazó, Wallis Gutzwiller írja Amerikából, hogy Brasiliában Amazon vidékén, Rioraconaól volna a világ legnagyobb fája; legalább ennek kerülete fölött minden eddig ismertet, még a senegambiai Baobab- és californiai Wellington-faj legnagyobbjait is. Ez „Eridandus” néven ismert, s a lombosok ek egyt fája; a bombaiacse magyarázó fánom, s a fűt említtet Baobab-fok tartozik. A nevezett fa koronájának átmérője 220 láb, s így szélességben egyformán vége, körülete 600 lábnyi. Így nem kevesebb, mint 36,300 lábnyi terület földeét fogt árnyéka, mely több, mint 10,000 katonának alhat menhelyét. E faju fak csodálatos nagyok növeks, s az utaz messziről tájékoztajta magát utának, mint valami toronyok után; az említtet fáról pedig azt mondják, hogy távóru úgy látszik, mint valami fával benőt hegoyron; s főbb ágai erősebbek mint a legnagyobb tolyfák, és vízirányban terjednek szét. E fa ágai két legnyibb fészkel a „Tuayun” óriás golyafaj (Tantalus Loculatura) feke és vörös csicse, szalgaly nyakkal, dárdafaroma csőrrel, miért is a braziliai lakók katonának nevezik; magassága 4½ lábnyi, mely kifeszítet szárnyai 8½ láb szélességgel terjednek, a mi a madarak közt ritkítja pártját. Így a természet legnagyobb fájának egyszerűen midőn nagy lakójáról is gondoskodott, hogy e két példány

együtt az amerikai gőhajlat csodás nagyserű alkotásláról tanusodjék.

*(A torpedók.) Torpedóknak nevezetnek ama tengeralatti pokolgépek, melyek az északamerikai hajórajznak a mobilis tengeröblöbe való bemenetelét valószínű megakadályozandók. Egy-ujorkyi lap e pokolgépeket így írja le: A gép cin-ládából áll, mely körülbelül 10—12 gallont tartalmaz, az alsóbb rész, mely kereszturalt által van elválasztva, úres a felsőbb keskenyebb rész lőporral telt. E részbe kívülről sóbrony nyúl be, mely gútcsonos nyuzszik, e felett kalapács lebeg, ez meg rugóval van összekötve. Ha a gép a vízbe kerül, a kalapácsot ki haró tartja felegesben. E kalapács körül van csavart, melyek egyik vége ímetű, úgy deszkához, vagy más lényegi tárgyhoz erősítetik. Ha most valaki közelögh közel a kétélférő, a haró kioldatik, a kalapács a sóbronyra hull, mely explodáltja a gútcsonot, s ez a lőpor. Farragt hajóhadának szerencsésége a torpedók már hasonveletleneké lettek, mert egy részről esikük s más tengeri állatok a kalapács működését sikerteleneké tették, másrésről a sóz víz keresztül ette a cin-ládát, s megrottotta a lőpor.

*(A török szultán háháreme.) Mint Konstantinápolyból írják, a padisach háháremben jelenleg 150 nő és rábszolgán lenne, kik 5 ószaltjára vannak ösztvá. A legmagasabb rangukat cadinoknak nevezik, helen lennek, s ezek a szultán tulajdonjainak. Ez az első ezek közül, ki a császárné rangját foglalja el, 18 éves, és kitűnő szépség. Ezeken kívül van a szultán 60 oldaliske, kiket megint rábszolgánok környeznek. Hogy a szultán hőléteit mily vigyázva őrzik, arról a Becsőlő köztelen Konstantinápolyba kijutóztatásig is megváltóztatott. E kirásgölök úgynevezik, hogy az urak utca közis kagyon is közel mehetnek, melyben a fekete őrségök körülövegye egy császári hőlgy áll, s az őrségök egyik óstórával a fiatal embernek arca vágott. A fiatal ember szerencsésen bájtal tartja fel az óstorpáspát, de az intő lecke valószínűleg eléggé használt.

*(Vallásfelekezetez Ororosországban.) Ororosországban több kevésbé ismert vallásfelekezet van. Az ura a chlystyk felekezet, melynek sem papásága, sem szentése; ezek hiszik, hogy önmegtámadás által mindenkiöl Krisztus lehet. Számosan vannak az oreli és kerski kormányzóságban s Sziberia némely részeiben. Számuk 110,000. Ezekhez tartoznak a szloptyk, kik megkönyökit testneket. A duchoobotyk szintén tagadják a szentéseket és Ararat hegyét úgy ígértőlők keresnek. Ezek a saratovi, tauirai és erivani kormányzóságokban vannak letelepedve. A bapsoovetchnik nem ismerik el a páspágot, s csak a polgári házasság érvényességét ismerik el. Hogy másik felekezet nem ismeri el a közhatalmi hatóságok, és az személyesit antichrisztusok. A polihárisban tartják hitbizonyosághat. Ezek a Volgá partján laknak. A többi ismert vallások: katolikusok, 2,800,000; protestansok 1,960,000; zsidók 1,450,000; mohamedansok 5,700,000; ortodoxok 55 millió. Mindeneken kívül Sziberiában van mintegy 500,000 bálványimádó.

Nemzeti színház.

Tóth József, nemzeti színházunk egyik legkitűnőbb tagja több hónapi betegkedés után sept. 25-án lépett föl először Molière „Fösvény”-ében, melyet ez alkalommal Kazinczy Gábor fordítás szerint új beállításban adták elő. Az ünnepi este nagyvonzat közönség gyűlt össze, mely a drék művészt zajonán dühöltte. Tóth mesteri fölfogással s jellemzőes személyesítéssel Hargunót, minden jelenete melyen át volt gondolva s jelenen kivive. A többi szereplő is dícséretesen működött. Előadás közben sajtószerep megizesteltes történt. Hargunon e szavainál: „Nincs semmi bajom, hála az égnek és orvosomnak!” — a közönség tapsokra fakadt, s virágkörtéttákkal szórt te a páholyt, haló K. Kovács S. Endre áll, ki Tóth József sikeresen győttörtte. Emleltéres mártok azon rendezési újdonság is, hogy — a clausicus darabok előadásánál Párisban divatozó szokás szerint — a felvonások között a függöny nem eresztették le, hanem egy-egy rövid zenerzés után tovább folyt a darab.

Molnár György, a népszépa budai igazgató, két ízben lépett föl mint vendég, „Paul Jones”-ban és „Bánk bán”-ban. Első megjelenésénél drékes alkalmas s helyes öltözéde által meglepte a közönséget, mely a mint látszik, rokonszorgval viselkedett iránta, s megelégedés jeltet meg e föltétele általánál, sőt megöröszögöl, kihívta s egy koszorút is dobott neki. S e pártolást Mol-

nár egykezete által meg is érdemelte. Csak valamivel több könyöség és mozgásban, több hajlíkonyság a beszédben, és több szin a arctéjeiben; s a nemzeti színház egyik leghasznosabb tagjává válhatnék. Bánk bán szerepe már sokkal kevésbé sikerült neki, mint az előbbi.

Budai népszínház.

Az operettek mellett sept. 18-án a hat évny Hray József mutatta be békülatos képességét a zongorázás terén. Nem sokat tudtunk a csodagyerekekre, de e fiúcskában ritka zenészei tehetség rejlik. A többök közt Moosonyi „Az égő szerelom hármás szin”-című magyar négykezes darabját a zongorázással, keltő árnyalattal, érett fölfogással s békülatosossággal játszotta atyjával, hogy szakértők biztonysággal szerezir 8—10 évig tanulni diltánssok nem volnának képesesei vele verszenek.

A népszínház sora folyvást függöben van. Az ideiglenes igazgató engedélye csak okt. 1-ig tart, s hirté volt, hogy akkor végleg bejárják a színházat. Most több budai polgár kérvényt nyújtott be a helytartóknakhoz, melyben az előadások ott: elsöjén túl folytatásának kéri, reménynek fejezte ki, hogy a tervezett részvény-társulat megalakul s az e telek hasznát, melyen a színház áll, a város részben biztosítón fogja.

A szerkesztő postája.

— Lényegelfalván: b. O. B. N. A fiúgyekép oly homályosak, hogy azoknál rázsolnok minden fantáziát mellet sem közeletített meg a hűségét. — A kiránd. „...a kisse község érkezett, minthogy arról már lapunk 20-ik számban megemlékeztünk. — Kirándogató teljesítetteit, de a régiékek már nem küldhetők. Róvid idón a főtárgyhoz is hozzáállunk, ha majd hátrébbor válasszunk atyjunk.

— Gy. V. n. k. Gy. V. n. k. A közlött hírekünk is örömet okoznak.

— K. G. urnak Pesten. Az elmaradás oka valóban ott keresendő, a hol őn gyanitja; a hiba jóvátételére intézkedünk, s ha az mégis ismétlődik, értesítések kérijük. Az újabb közöneyer szintén azok közt tartozik, a melyeket szivesen terjesztünk az olvasó elé, csakohy mitkor? — az ide dólo, minthogy az alkalmi tárgyak gyakran kisorsozják a különben tán értékesebb dolgotzatokat is. Azonban „journal”-nál ez másképp nem is lehet.

— A. P. urnak F. K. urnak. A fentebbieket az ön részére szánjuk, a felsőoldalon folyó szemeslyen után láttunk a hangysárg orvoslásához.

— Kolozsvár: K. J. urnak. A nagybecsi küldeményért fogadják köszönetünket.

Előfizetési hírlás

„AZ ORSZÁG TÜKRE”

című, legdiszesebb kiállítás magyar ismeret-terjesztő s képes lapja.

„Az Ország Tükre” a női olvasók számára épen úgy van szerkesztve, mint a férfi közönség számára, azért magának megfigyelendő, sőt egy négyes, belső, természetadománnyal, midőnkézt az egyik komolyabb irányú cikkeket melletti midőnkézt eredeti s leesebb illeget külföldi írók, novellák, utirajzok, regyek s népmesék, s minden számban Vadnai Károly tollából az utóbbi „Tiz nap történetét.” E mellett tárgaja a legkimerítőbb bel s külföldi újdonságok, irodalmi s művészet ismereteket, s inkább bírálatok s változatos apróságok tárháza.

„Az Ország Tükre” kiadó hivatala ezente is minden elkövet, hogy e lap közli kiállításra nemcsak hazánkban, de az egész országról birodalomban a legdiszesebb legyen, másrészt pedig az expeditóra nézve a legnagyobb pontosságra törekszik.

„Az Ország Tükre” minden tíz napban, évenként szeptember 1-én, vastag velinre nyomott ívben, minden évnyegyedben egy-egy eredeti műlappal, s minden számban 3—4—5—6 eredeti nagy, és elcsendő művészetek által készült díszes kirajzjal jelenik meg.

Előfizetőknek nagy kedvezési múltlapunk által megkapják st. győjtöknek minden nyolc utáni tiszteletdíjnyúlval fedetlek.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (okt.—decemberig)	3 ft.
Félévre	6 ft.
Egész évre	12 ft.

Az előfizetési pénzek bérmentve az alulirt kiadó-hivatalba küldendők.

„Az Ország Tükre” kiadóhivatala. (Egyetem-tud. 2-ik szám.)

TARTALOM: Schmidt Adóf. — Haj Bíró Szép Anna. szerek. — Száz arany jutalom. — Tiz nap története. — Tárcá.

— Detonata. — Veszprém. — A sakk-höz. — A Bihar-hegység. — Persigny herceg. — Az általános győgy.